

Muusikaleht

Nr. 11
November
1996
Hind 6.-

Miks Jüri Jekimov tantsib eesti uue ärkamisaja säravaima muusikateose baasil lavastatud balletis naisteriietes?

(Vastus lk. 12-13)

G.Vaidla foto

Veel numbris

Allan Vurma EFK kahest hiljutisest esinemisest Suurbritannias.

Avo Hirvesoo mõtiskleb Eugen Kapi eluteest ja loomingust.

Ines Rannap norib Arvo Leiburi, Henry -David Varema ja isegi BBC sümfooniaorkestri kallal.

Made Pätsil ja **Jaan Pakul** on juubeli-sünniaastapäevad.

Nõmme Muusikakooli noorte puhkpillimängijate kõrge tase 5 pilgu läbi.

Kooriseltsid tegid kokkuvõtteid.

Laulukogumik lasteaiakasvatajalt.

Balti muusikateadlaste konverents.

Ooperitäht **Montserrat Caballé** ei soovi oma tütrele endataolist elu.

Bartolomeo Cristofori keelpillide valmistamise meistrist klaveri leiutajaks.

ENLS oskab põhjendada rahataotlusi

12. oktoobril peeti Estonia Talveaias Eesti Naislaulu Seltsi (ENLS) aastakoosolek. Oma esindajad olid sinna kohale saanud enamik vabariigis tegutsevatest naiskooridest. Ürituse avas Estonia Talveaia direktress Viktoria Jaagomägi. Aruandega esines ENLS-i juhatuse esinaine Maret Hurt. Ta kõneles aasta jooksul tehtust, seltsi ees seisvatest probleemidest ja tulevikuplaanidest. Üheks olulisemaks saavutuseks käesoleval aastal, märkis ta oma sõnavõtus, oli üle-eestilise tütarlastekoori asutamine ja edukas tööerakendamine.

Seltsi majandusliku olukorra kohta tegi ettekande revisjonikomisjoni liige Elviira Lill. Ta ütles, et ENLS-i aasta tulud ja kulud on tasakaalus. Arvuliselt tähendab see umbkaudu 15 000 krooni väljaminekuid ja sama palju ka sissetulekuid. 10. oktoobri seisuga oli Naislaulu Seltsi kassas 8700 krooni. Olulisema sissetulekuallikana nimetas ta erinevatelt fondidelt, sealhulgas Kultuurkapitalilt saadud raha. Kuid viimasel ajal on õnnestunud leida ka üks erakapitalil baseeruv sponsor - kindlustusselts Polaris.

Järgnevalt anti sõna selle esindajale, kes märkis, et huvi on kahepoolne, kuna laulurahvas olevat paljuresiv kontingent ning seega suure potentsiaalsusega reisikindlustuse võtja. Tema sõnavõtt seisneski suures osas erinevate kindlustusliikide tutvustamises kokkutulnuile.

A. Kivistik rääkis laululaagrist, millest ENSL eelmisel aastal osa oli võtnud. Esimesed kaks laagrit toimusid Pärnus vastavalt 18.-20. märtsini ja juuni lõpul. Kolmas, suurim laululaager peeti 18.-24. augustini Vana-Vigalas, kus lisaks naislauljatele osalesid ka teiste kooriliikide ning puhkpilliorkestrite liikmed. Vana-Vigala koorilaagrist kõneldes ütles A. Kivistik, et saka dirigent Helmut Steger jäi seal eriti rahule Eesti Tütarlastekooriga. Stegeri sõnul on koor heal tasemel, vaatamata sellele et ta asutati alles poole aasta eest.

Pärast lühikesi 5-minuti pikkuseid sõnavõtte ENLS-i erinevatelt liikmetelt, mis sisaldasid peamiselt tervitust ja meenutust eelmisest tööaastast, anti sõnajärg üle külalistele. Külaliste nimel kõneles hr. Venno Laul, kes astus seekord üles kui Kultuurkapitali esindaja. Tema jutust jäi meelde peamiselt see, et ta hindas kõrgelt ENLS-i rahaküsimise oskust. Selles osas tuleks teistelgi mittetulundusühingutel ENLS-ist eeskujult võtta: iga rahaküsimine on neil detailselt ja loogiliselt põhjendatud.

Meeldiva traditsioonina viidi läbi ENLS-i juubilaride õnnitlustseremonia, kus eakaid kooriliikumise tegelasi peeti meeles väikese lillekimbuga.

Enne uue juhatuse koosseisu ja esinaine valimisi tutvustas Linda Kardna taktikepi all laulev naiskoor uusi kohustuslikke laule, mis tuleb ära õppida neil kooridel, kes soovivad osaleda järgmisel aastal toimuvale üle-eestilisel naiskooride võistulaulmisel, seltsi ühel kaalukamal eelseisval ettevõtmisel.

Juhatuse esinaineks valiti ühe erapooletu ja ühegi vastuhääleta tagasi pr. Maret Hurt. Juhatuse koosseisu kinnitamisega viidi Viktoria Jaagomäe ettepanekul sisse muudatus. Nimelt otsustati ühehäälselt suurendada ENLS-i juhatuse koosseisu ühe liikme võrra. Kuna nii muutus juhatuse koosseis paarisarvuliseks, siis lähtusid loogilised naised arvatavasti eeldusest, et juhatus kunagi täies koosseisus kokku ei tule ning seega pole hääle pooleksjagunemise ohtu.

Koosoleku lõppedes otsustati Olev Oja ettepanekul saata kaastundeavaldus mõned päevad varem toimunud traagilises liikluseõnnetuses hukkunud Pala kooliõpilaste omastele.

Aaro Pertmann

ÄRGEN SURETAGEM VÄLJA LAULUPIDUSID, MILLEL ON PIKK TRADITSIOON!

Tartus pidas 26. oktoobril oma kolmanda töökoosoleku 22. oktoobril 1994 moodustatud Eesti Segakooride Liidu (ESL) volikogu. Kuus maakonda (Harju-, Jõgeva-, Tartu-, Valga-, Võru-, Ida-Virumaa) ning Tartu ja Tallinna linn olid esindatud nii dirigentide kui ka lauljatega (18+18). Kahjuks ei jõudnud Tartusse kõigi liikmeskooride esindajad.

Juhatuse esimees **Toomas Kams** esitas põhjaliku aruande ESL-i kaheaastasest tegevusest. Ta tõi välja 1995-96. aastal tehtust olulisema: M. Härma päevade raames toimunud Tuljaku võistulaulmised ja advendikontserdid, laialdaselt populaarseks saanud segakoorilauljate suvekoolid Puurmanis 1995-96 ja segakooride suurpüüdis Intsikurmus. Tublimaks saavutuseks segakoorilaulu propageerimisel on 1995. a. Tõravere tööd alustanud segakooride liidu segakoor (kvartert igast liikmeskoorist).

Liidu peamiseks suunaks ja mõtteks on koorimuusika arendamine, propageerimine ja segakooride töö koordineerimine. Praegu Eestis tegutsevast ligi 100 segakoorist on end ESL-iga

sidunud 34 787 individuaalse liikmega 11 maakonnast ja Tallinnast. Kahjuks on segakooride suurematest üritustest kõrvale jäänud Rapla- ja Pärnumaa, vähene on aktiivsus ka Läänemaal ja saartel. Kahtlemata pidurdab kooriliikumist samuti rahanappus.

T. Kamsi ettekandes oli põhjalikult analüüsitud ESL tulusid-kulusid. ESL-ile laekunud 225 400 EEK-st on kaalukas osa Kultuurkapitali toetustel - 70 000 EEK. ESL on oma ürituste korraldamiseks kulutanud 224 100 EEK.

Toomas Kams: "Töö juhatuse esimehena on väga mahukas, segakooride elu-olu koordineerimine vajab kõigi koorijuhtide head koostööd, asjalikke ettepanekuid, uusi ideekonkurssse." ESL-i tegevust on kajastanud 6 korda ilmunud oma ajaleht Laulukuller (toimetaja Eha Jakobson).

Segakoorilaulud on kõlanud ju üle 130 aasta. Kahjuks on suuremad meediakanalid viimasel ajal jätnud isetegevuskooride (seda nad ju enamasti on) tegemised valgustamata. Seegi on traditsioonilise Eesti koorilaulu edenemist pidurdav tegur. Küllap on põhjuseks ka kooride endi passiivsus.

T. Kams oli seisukohal, et ESL-il peaks olema oma vastutav isik suhtlemiseks pressiga.

Pikema sõnavõttuga esines ESL-i loomise mõtte algataja dirigent **Valli Ilvik**. Kaheaastane laps on tõestanud, et liitu on tõepoolest tarvis, ESL tööd tuleb jätkata, leidis ta. Ka pidas ta õigeks, et segakooride probleemide ladusamaks lahendamiseks on volikokku arvatud igast liikmeskoorist dirigendile lisaks üks laulja.

V. Ilvik peatud pikemalt ESL tegemistel ja nentis, et Puurmani suvekool on tõestanud ürituse vajalikkust segakoorilauljatele ja dirigentidele. Tore on tõdeda, et suvekoolis oli ka 41 last, tulevast lauljat. Järelekasvule tuleb mõelda juba täna. Meeldiv, et segakooride ette on astunud noor andekas Hendrik Vestmann. On ju Eesti tuntud koorijuhid juba kuuekümnendate künnisel.

Palju tööd on ESL ära teinud M. Härma päevade raames toimuva Tuljaku võistulaulmiseks veebruaris. 8.-23. veebruarini 1997 on kavas tähistada Härma sünnipäeva ka paigus, mis heliloojaga seotud - lisaks Eestile St. Peterburis, Lätis, Inglismaal.

Samuti tuletas V. Ilvik meelde, et kaugel pole Mart Saare, Tuudur Vettiku, Gustav Ernesaksa juubelpäevad, mille tähistamiseks on aeg alustada ettevalmistusi.

Segakooride Liidu segakoor laulab keerulisemat repertuaari, osaleb ühises projektkooris novembris hõimupäevadel Ungaris, kus esitatakse C. Kreegi Reekviem noore dirigendi Olari Eltsi käe all.

Tore on tõdeda, et Segakooride Liidu segakoori dirigeerib maestro Kuno Areng. Töö selles kooris nõuab palju aega, vastutustunnet, ka raha proovidele sõitmiseks. Praegu puudub ESL-il oma lipp, sümboolika, ka tööruum, kus dirigendid-lauljad saaksid tutvuda nootide, plaatide, kassetidega.

Sõnavõttudes peatuti kooride arengut pidurdavil probleemidel. Üldine mure oli meeslauljate vähesus. Kas on põhjuseks huvipuudus, motivatsioonipuudus, rahaprobleemid, dirigentide nappus?

Pärast arutelu valis volikogu ESL-i uue 12-liikmelise juhatuse. Selle esimes on taas Toomas Kams, kes nõustus tööd jätkama, kui volikogu omakorda nõustub talle andma abiks palgalise sekretäri-asjaajaja. Koosolekul kin-

nitati sellesse ametisse Vanemuise dirigent Anne-Mai Lille. Revisjonikomisjon valiti 3-liikmeline.

Küsisin Kambja segakooris 46

aastat dirigeerinud-laulnud **Hilja Neumannilt**, mis talle on andnud ESL. Ta vastas: "Suurprojektid jõuavad lauljateni, Puurmani

suvekoolis saab laulda tuntud dirigentide käe all, õppida uusi laule, ka tarbelaule. On võimalik laulda tavapärasest keerukamat

repertuaari. Kohtumine sõsar-kooridega annab edaspidiseks tööks toredaid mõtteid."

Malle Elvet

EESTI MEESTELAULU SELTS PÜÜDLEB UENEMISELE-NOORENEMISELE

Eesti Meestelaulu Seltsi (EMLS) volikogu aastakoosolekul 3. novembril Tallinnas Sakala keskuses tegi põhiettekande eestseisuse esimees **Heino Ross**, kaasettekandeid muusikasektsiooni esimees **Jüri Rent** ja majandussektsiooni esimees **Olev Salundo**. Revisjonikomisjoni ettekande esitas **Olav Leps**. Oli päris palju küsimusi ja vähe sõnavõtte.

Meestelauluselts on kooriühingu allseltsidest vanim - loodud juba 1988. a. - ning vaatamata meestelaulu teatud tagasimeenule viimastel aastatel seni kõige rohkearvulisema liikmeskonnaga - lisaks 41 meeskoorile 1411 liikmega veel 52 poistekoori 1315 liikmega. Lauljatele lisaks muidugi ka dirigendid.

Meestelaulul on oma arvestatavad teened Eesti uusimas ajaloos. Meeskooride Kuressaare laulupäev 1988 oli murrangumomendiks eesti kooriliikumises: pandi esmakordselt lehvima sini-must-valged lipud, lauldi rahvuslikke laule. (Muide, tehti ettepanek pidada 1998. a. EMLS-i 10-aastase tegevuse juubeliüritus jällegi Kuressaares.) Ka Toila laululava 1995 valmis suurelt osalt tänu sellele, et meeskoorid otsustasid kanda rohkem eesti vaimu Ida-Virumaale ja korraldada seal laulupäev. Palju tulemusrikast tööd on tehtud endale järglaste kasvatamisel poistekooride näol.

Kuid seekordse volikogu tunnussõnaks oli uuenemine, sh. ka volikogu koosseisu suhtes. Selleks leiti andvat põhjust mitmed muretekitavad tendentsid, sh. majanduslikud. Erinevalt teistest kooriühingu allseltsidest on Kultuurkapitalilt vähe toetust nõutatud ja saadud - mehed leiavad, et peavad põhiliselt ise toime tulema - ning tuludest on pool laekunud liikmemaksudest. Kuid selle aasta rahaline bilanss on seni negatiivne - tulud 84 tuhat krooni, kulud 118 tuhat. Suvine Tartu laulupidu mingit tulu ei toonud, nagu ka eelmise aasta oma Toilas. Selles peeti süüdlaseks ka kohalikke kultuuriorganisatooreid, kellega koostöö ei laabunud. Kuid mõtlemisainet on siin ka meestelauluseltsil endal ja käib see just tema rahakoti pihta. Rahanappuse tõttu on kogumikuna välja andmata ka hiljutise meestelaulude konkursi paremad laulud, mille vastu kohtalade tuntakse huvi. Olukord pole katastroofiline, kuid kaua ei saa enam edasi elada n.-ö. vanast rasvast, seehulgas 1993. aasta õnnestunud Rakvere laulupäeva tuludest.

Teistlaadi probleem tõstatus seoses tänavu 7. juunil Pärnus toimuma planeeritud mees- ja poistekooride laulupäevaga, mille sisu kohta jagati koosolekul rohkesti teavet (kavas on mitmeid uusi, seehulgas raskevõitu laule, kes ei jõua kõiki ära õppida, ärgu sellepärast tulemata jäägu jne.) ning kuhu koosoleku käigus

Lühiintervjuu Jaan Otsalt

Kes Te olete?

Olen erialalt ehitusinsener. Laulmise vastu on mul alati olnud huvi. Õppima ei läinud sellepärast, et nimekaim Georg Ots oli lati minu jaoks liiga kõrgele seadnud. 15 aastat laulsin TPI meeskooris, sellest 5 aastat juhataise esimehena. 1972. a. läksin ära Lääne-Virumaale. EMLS-i juhatuses olen olnud algusest peale, pendeldanud Tallinna ja Lääne-Virumaa vahet. Praegu töötan Riigikogus Maaliidu fraktsioonis nõunikuna ja laulan EKE Inseneride Meeskooris, mille üks asutaja olen ka olnud. Uhke olen sellele, et olen 5-kordne vanaisa.

Milline on Teie hinnang EMLS-i senise töö kohta, millist suunda tahate tugevdada?

Mis on tehtud, on hästi tehtud. Kuid enam pole see aeg, kus meie juurde tuld. Peame kohanema turumajanduse tingimustega. Tähtis on organiseerimine, raha hankimine. Juhtima tuleb tõmmata kaasa noori, tänapäevasele mõtlemaid inimesi. Kaks noort inimest võtsime juhatusse TTÜ Meeskoorist, mis pole ainult minu kunagine koor, vaid ka praegu organisatsiooniliselt kõige tugevam meeskoor Eestis. Nende juubeliürituste eelarve oli 400 000 krooni. Seal ei tehta sõnu, mida plaanitakse, see viiakse ellu. Kui ohukorruga lähemalt tutvun, küllap leiame juhtima noori, tänapäevasele mõtlemaid mehi rohkem ka mujalt, kaugemas perspektiivis praegustest poistekooridest.

maakondade laulupäev. Selline koordineerimatus, mida mitte ainult meeskooride puhul ette tuleb, on häiriv. Ja nagu märkis oma sõnavõttus Kooriühingu tegevdirktor Ilmar Moss, on selle vältimiseks vaja üle minna üldse muusikaelus 3-4-aastasele etteplaneerimisele. Ta lisas, et aeg on asuda tegelema veelgi perspektiivsemate probleemidega. Mõne aasta pärast langeb kooliminejate ning seega ka potentsiaalsete laululaste arv poole võrra. Ja kuna mitmetel põhjustel on täheldatav üldine huvi langus taidluskoorilaulu vastu, tuleb varakult abinõusid otsima hakata selleks, kuidas elada üle seda demograafilise languse perioodi.

On ka teisi mureküsimusi, sh. meedia huvi langus kooriliikumise vastu. Nüüdki oli kohale kutsutud ka Aktuaalse Kaamera võttegrupp, kuid seda polnud tulnud. Samal ajal on EMLS-i juhatus ka ise halvasti informeeritud sellest, mis toimub kohtasel. I. Moss teatas, et kevadel saatis kooriühingu juhatus raadio ja televisiooni juhtidele kirja, milles avaldas oma rahulolematust nende massimeediade huvi puuduse üle taidluskultuuri vastu. Hiljuti saadi omavahel kokku ning raadio ja televisiooni juhid soovisid omakorda partneritelt suuremat omapoolset initsiatiivi. Ka EMLS-il peaks olema informatsiooni ja pressiga sidemete pidamise eest vastutav isik.

Kui päevakorras jõuti uue esimehe valimiseni, teatas H. Ross, et tema kui pensionär enam sellele kohale ei kandideeri ning rõhutas veel kord seltsi uuendamise ja juhtkonna noorendamise vajadust. Ta tegi ettepaneku valida esimeheks senine aseesimees **Jaan Ots**, kes juba enne tema ettepanekut oli asunud koosolekut juhatama. Teisi kandidaate polnud. Jaan Ots valiti üksmeelselt.

Eestseisuse liige Kuno Areng andis Heino Rossile koosolejate volitusel dokumendi tema nimetamise kohta EMLS-i auliikmeks nr. 1 ning tegi ettepaneku esitada ta Ernesaksa preemia kandidaadiks.

Vastavalt põhikirjale pani uus esimees koosolekule arutamiseks nende inimeste nimekirja, keda ta tahaks näha enda kõrval eestseisuses, mis ka heaks kiideti. Selles on mitmeid noori mehi ning geograafiline ulatus Kohtla-Järvelt ja Tartust Kuressaareni, ka endine esimees. Need mehed on Agu Alunurm, Margus Arak, Kuno Areng, Rein Laane, Peep Paurson, Jüri Rent, Heino Ross, Hirvo Surva, Hillar Sõerd, Karli Valt.

registreerus 41 koori. Nimelt on selgunud, et samale päevale on planeeritud Peipsi-äärsete

Herbert Vainu

REGIONALIA

OKTOOBER

Toimusid EK organiseeritud kontserdid (v. ML nr. 9, lk. 13).

HARJUMAALT

* Oktoobri alguses Kuusalu rahvamajas kolm päeva laagris olnud kammerkoorid Hansa ja Cantico moodustasid **uue segakoori**, kus laulavad ka Harjumaaal pärit harastuslauljad. Uue koori peadirigent on Katrin Sein.

* 5. oktoobril tähistati Estonia Teatri Talveaia **Tabasalu muusikakooli** 10. aastapäeva. Pidulikku päeva kaunistas Tabasalu ettevõtete toetusel ehitatud haruldase klavhpilli - spineti - esitlemine.

* 7. oktoobril pidas oma viiendat sünnipäeva Saue rahvalaulu- ja rahvamuusikaselts **Saue Kägara**.

* 19. oktoobil oli **Loo Rahvamajas** kohaliku lauluklubi õhtu, organisatoriks Ahto Nurk.

HIUMAALT

* 1. oktoobri õhtul avati **Käina Kaunite Kunstide Kool** (KKKK). Selle kunsti-, muusika- ja tantsuosakonnas hakkab õppima 70 last.

JÕGEVAMAALT

* 7.-13. oktoobrini Jõgevamaal toimunud **Eesti Kontserdi muusikapäevade** kavas oli 19 klassikalise muusika kontserti.

* 18. oktoobril oli Jõgeva kunstihüügu näitusesaalis näitus-kontsert. Eksponeeritud olid Maria Aleksejeva maalid, kõlas Ants Loigi, Meelis Vindi ja Ain Agani muusika.

* 12. oktoobril kohtus Väike-Maarja rahvaga Virumaa poetess ja näitekirjanik Virve Osila. Muusikalist osa sisustasid Mäetaguse naisansambel ja Tabivere kapell.

JÄRVAMAALT

* 2. oktoobril esines Türi kultuurimajas **Loimaa puhkpilliorkester** Soomest.

* 3. oktoobril andis **Urmas Sisask** Jäneida tähetornis kontserdi Järvamaa omavalitsusliidu töötajatele ja kaks päeva hiljem torni 100. kontserdi.

* 12. oktoobril toimus Türi kultuurimajas G. Otsa nim. muusikakooli kammerorkestri kontsert. Dirigeeris Silvia Landra.

* 8. oktoobril võistlesid Roosna-Alliku **Järvamaa poiste II laulu-päeval** meessoost teismelised solistid. Võitjaks tuli Janno Mängli Peetri põhikoolist.

* 21.-26. oktoobrini toimus Paides Eesti Kontserdi organiseeritud **Paide Raemuusikafestivalil** esitati neli erinevat kammermuusika kava.

LÄÄNEMAALT

Tuleval suvel esindab Läänemaad Rootsis Gotlandi saarel toimival Põhja- ja Baltimaade koorifestivalil **Lihula kammerkoor," edastab 5. oktoobri Lääne Elu.

* 12. oktoobril peeti Kõmsi kultuurimajas sügispidu. Muusikalise osa sisustas taidlusmuusik Külli Oviir naabermaakonnast Raplamaalt.

PÕLVAMAALT

* 8. oktoobril toimunud Põlva kultuurikeskuses salongiõhtul esitles Ilmar Vananurme äsjailmunud luulekogu "Lehed, tuulest viidud". Muusitseerisid Tiina-Mai Arund ja Silvi Ottas.

* 12. oktoobril Põlva kultuurikeskuses peetud **Bahama Ballil** astusid salongi-muusikast koosneva kavaga üles Katrin Karisma ja Tõnu Kilgas.

* 18. oktoobril Räpina muusikakoolis Reformierakonna poolt korraldatud **poliitilisel puhkeõhtul** esinesid ka muusikakooli õpilased, õpetajad, kohalik puhkpilliorkester ja reformistide nimekirjas kandideerijate kammerkoor.

PÄRNUMAALT

* Rahvusvahelisel muusikapäeval alustas oma uut hooaega **Pärnu Linnaorkester**. Kõlasid Beethoveni, Mozarti ja Sibeliuse helitööd, dirigeeris Loit Lepalaan, metsasarvel soleeris ERSO muusik Uku Ratas.

* 6. oktoobril esines Pärnu Eliisabeti kirikus Tallinna **vene kammerkoor Kantilena**, dirigendiks Lev Gussev.

* 5. oktoobril Tervise keskuses operetimuusika õhtul laulsid solistidena M. Taggo ja I. Kuusk. 4 päeva hiljem samas toimunud salongimuusika kontserdil oli solist M. Raid.

* 11. oktoobril andis Tervise keskuses kontserdi viiuldaja K. Matveus ja kitarrist P. Prints. 3 päeva pärast esines samas ansambel Evgreen kavaga "Straussist Valgreni".

* 15. oktoobril andis Tervise keskuses kontserdi Kilingi-Nõmme laste laulustuudio Üks väike rөөm, päev hiljem lastekoor Ave.

* 12. oktoobril Mai Kultuurikeskuses toimunud rahvaliku muusika kontserdil esinesid naisansambel ja kohalikud taidlusakordionistid.

* 17. ja 16. oktoobril toimus Pärnus ja selle lähemas ümbruses hõimupäevade raames kokku 7 kontserti, nende hulgas ingerisoomse folkloori Kullervo 5. aastapäeva oma.

* 17. oktoobril toimus Pärnu keskraamatukogu lugemissaalis kolmandat korda luuleõhtu "Pärnu romansid". Muusikalise poole eest kandsid hoolt Toomas Kuter ja Mati Põdra.

* 18. oktoobril esines Rannasalongis **iiri folkansambel O' Lalla**.

* 18. oktoobril peeti Tervise keskuses maha lauluseltsi **Kungla** kontsert.

* 21. oktoobril tähistati Pärnumaal laialdaselt kohaliku tuntud muusikamehe **Jüri Dmitrijevi** 75. sünnipäeva. Kanti ette juubilaril mitmeid heliteoseid.

* 25. oktoobril esinesid Chaplini-keskuses Sütevaka humanitaargümnaasiumi muusikaosakonna õpilased.

* 26. oktoobril toimus Pärnu raekojas **Tallinna Vanalinn barokkorkestri** kontsert.

* 28. oktoobril Tervise keskuses toimunud operetimuusika õhtul esinesid Hans Miihlberg ja Valentina Talumaa.

* Oktoobri lõpul käis ETV saate "Orkestrimängud" salvestusel Pärnu Linnaorkester eesotsas dirigent Loit Lepalaanega.

RAPLAMAALT

* 5. oktoobril esines Rapla kirikus **Estonia Seltsi Segakoor**. Kõlasid Purcelli, Schützi, Tobiase, Kreegi, Siimeri ja Rahmaninovi helindid.

* 7. oktoobril oli Rapla keskraamatukogus pealkirja all "Noorus ja vabadus" väitlus **R. Valgre** elutee üle, aluseks Nädalises ilmunud Tartu neu K. Grichini pikem artikkel (vt. ka ML nr. 9, lk. 6, nr. 10, lk. 7). Osalesid autor, kooliõpilased ning lauljad Th. Paluoja stuudiost.

SAAREMAALT

* Oktoobri alguses käis Skandinaaviamaades kontserdireisi **Saaremaa poistekoor** eesotsas dirigendi Veiko Lehtoga.

* 5.-7. oktoobrini kestnud reisi vältel esines Saaremaa koor **Lyra** Ludmilla Tooni juhtimisel kolmes Eestimaa kirikus: Pärnus, Põltsamaal ja Tartus.

* 22. oktoobril andis Kuressaare lossis kontserdi kammerkoor **Helin**.

* 27. oktoobril laulis Kuressaare Siioni kirikus Tallinna kammerkoor.

TARTUMAALT

* 3. oktoobril tähistas TÜ Ajaloomuuseumis kontserdiga oma 50. sünnipäeva flötist **Margus Kits**. Kaasa löid Kasso Karin oboel, Aleksander Fisch viiulil ja Vanemuise kammerorkester (dirigent Endel Nõgene).

* 5. oktoobril andis ERM-i näitusemajas **eksootilise kontserdi** Tommy Mansikka-Aho Soomest Austraalia didgeridool.

* 5. oktoobril esines TÜ aulas **Lahti meeskoor** Soomest Paavo Kiiski juhtimisel.

* 15. oktoobrist alustati Vanemuise suure maja kohvikus **muusikapärastlõunaid**, mis hakkavad seal toimuma teisipäeviti. Algust tehti Johann Straussi kaunite lugudega.

* 18. oktoobril oli M. Härna gümnaasiumi 90. aastapäevakontsert Vanemuises.

* 20. oktoobril laulis TÜ Ajaloomuuseumis **TÜ Akadeemiline naiskoor**.

* 21. oktoobril esines TÜ aulas Arsis Aivar Mäe juhtimisel, päev hiljem **Toomas Vana** klaveril ja 23. oktoobril Vanemuise sümfoonikud kavaga "Õhtu Schumanniga".

* 27. oktoobril oli TÜ Ajaloomuuseumis **pärastlõuna kammermuusikaga**. Esinesid Taisto Noor, Pille Taniloo ning Margus Vahemets.

VALGAMAALT

* 18. oktoobril peeti Tõrva kirikkammersaalis **Tõrva III mudilas-kooride festivali** lõppkontsert. Osalesid mudilaskoorid Patkülast, Helmest ja Ritsult. Külalisena tegi kaasa Eesti Meestelaulu Seltsi Poistekoos.

* 19. oktoobril tähistati Sooru küla päeva. Muusikat tegid kohalikud laululapsed.

* 21. oktoobril andis Valga Jaani kirikus kontserdi **Andres Uiho** ja **Jüri Leiten**.

* 27. oktoobril esinesid Vanemuise solistid Tõrvas kavaga "Tšaikovski romansside õhtu".

* Oktoobri lõpul toimus Valga muusi-

kakoolis õpilaskontsert, millega tähistati 74-aastase Valga muusikakooli 30-ndat oma majasse asumise aastapäeva.

VILJANDIMAALT

* 6. oktoobil esines Halliste kirikus leedu tenor **Virgilius Noreika**, kaas- tegevad tema õpilased Alar Haak ja Jõrgen Pillau.

* 12. oktoobril toimus Olustvere lossis valla juubeliürituste raames taideleja te kontsert.

* Oktoobri algul Suure-Jaani kultuurimajas kohalike isetegevuste **hooaja avapeo** esinesid koor Ilmatar ja Lilli kultuurimaja folkansambel.

* 18. oktoobril peeti Viljandi kultuurimajas pensionäride liidu poolt korraldatud **retroõhtu**, kus esinesid kohalikud taidlusmuusikud.

* 22. oktoobril andis Viljandi Jaani kirikus kontserdi kammerkoor **Arsis**.

* 23. oktoobril esines Viljandi kultuurimajas **salongimuusika õhtul** kitarrist ja laulja **Jaani Sööt**, esitades oma ja Raimond Valgre loomingut. 30. oktoobril toimunud samalaadisel õhtul astus aga üles Viljandi Kultuurikolledži õppejõududest koosnev trio.

* 24. oktoobril tähistas kinos Rubiin oma neljandat sünnipäeva ansambel **Untsakad**. Esinesid veel Väikeste Lõõtspillide Ühing, Luigelaulumelik jpt.

IDA-VIRUMAAALT

* 15. oktoobril mängis Estonia teatri trupp Jõhvis I. Kalmani operetti **Silva**.

* 17. oktoobril andis Kiviõlis kontserdi eesti noorema põlve üks juhtivamaid viiuldajaid Andrus Haav.

* 18. oktoobril trahvis politisei Jõhvi turul vastavalt 2200 ja 1300 krooniga **kaht muusikapiraati**, kes jäid vahele piraatkassetide müüjiga.

LÄÄNE-VIRUMAAALT

* Oktoobri algul käis kontsertreisil **Hispaanias** Virumaa Poistekoos eesotsas dirigendi Hirvo Survaga.

* 11. oktoobril andis Rakveres kaks kontserti **Lappenranna puhkpilliorkester** Soomest.

* Kunda muusikakoolis **tõsteti õppe-maksu**. See on nüüd 850 krooni aastas, ületades eelmise aasta oma keskmiselt 200 krooniga.

* 16. oktoobril toimus Haljala keskkoolis kohalike taidlusmuusikute kontsert. Päev hiljem leidsid samalaadset üritused aset Väike-Maarja rahvamajas ja Tamsalu gümnaasiumis.

* 18. oktoobril andis Rakvere kultuurimajas **hõimupäevade** raames kontserdi komi ja mordva rahvamuusikud. Samal päeval esines Eesti Õpetajate Meeskoor Rakvere gümnaasiumis, tervitades nii selle kooli õpetajaid Õpetajate päeva puhul.

* 27. oktoobril toimus Rakvere teatris Lääne-Virumaa vähihaigete ühenduse poolt korraldatud **heategevuskontsert** Usk ja lootus.

VÕRUMAAALT

* 18. oktoobril esines Võru 1. keskkoolis Münsteri Paulinumi Gümnaasiumi orkester Põhja-Saksamaalt.

* 30. oktoobril andis Kandle kontserdi soome kitarrist Marko Kampman.

Väike ülesanne Muusikalehe lugejaile

Meie väljaannet võite Eesti Posti kaudu tellida 1997. aastaks 15. detsembrini k. a. Aastatellimus 59.95, poolaastaks 34.95, kvartaliks 19.95, üksiknumbr 7.00. Arvutage välja, milline variant on teile kõige soodsam!

Toimetus planeerib teid uuel aastal meeldival üllatada.

EESTIST

TARTLANNAD TAGASI
ESIMESELT AMETIKOORIDE
FESTIVALILT

Lõuna-Austrias Kärtneri liidumaa pealinnas Klagenfurtis 2.-6. oktoobrini toimunud I Euroopa postikooride festivalil esines 1992. aastast tegutsev naiskoor Linda, postikoor Tartu Postimaja juures. Postikooride festival on eriuilmeline. Ta ühendab, nagu ka post ise, erinevate riikide ühe ametkonna töötajaid, nii nais-, mees-, sega- kui ka kammerkoore. Ma ei teagi ühtegi sellist ametkondade ühendust," selgitab Helle Siigur Linda juhatajast.

Mõte selline festival korraldada tekkis Klagenfurti meeskoori presidendil Ferdinand Tengil 1992. a., kui seal esmakordselt laulsid koos mõned postikoorid, k. a. äsjaasutatud Tartu oma. Nüüd sai see siis teoks 10 koori osavõtul: 2 Austriast, 4 Saksamaalt, 1 Rootsist, Slovakiast, Bulgaariast ja Eestist. "Hämmastav oli publiku rohkus. 1000 külalastat mahutav saal oli pilgeni täis. Koorid ootasid galakontserdil oma esinemisjärjekorda fuajeedes," lisab Helle Siigur.

Festivali säravaim oli Stuttgardi segakoor Murphy Singers, kes esitas klassikalist kerget muusikat. Publiku lemmikuks laulsid end Maribori meeskoor Sloveeniast ja Linda, kes esitas külalisdirigendi Kadri Palgi (Hiiumaa) juhatusel Veljo Tormise Viis eesti rahvatantsu ja Eduard Oja Kangakudumise laulu.

Tartu kooril tuli kuulajate ette astuda neljal korral, seejuures erineva kavaga. Lauldi ka kohalikus murdes rahvaviise, Kruppendorfi kirikus aga U. Sisaski "Eesti missat" ja teisi kirikumuusikalugusid. Oma kaunite rahvaviisidega jõuti ka kohaliku televisiooni objektiks.

Kontserdikava oli nii tihe, et ei jõutud kuulata teiste kooride esinemisi. Küll aga saadi heita põgus pilk muusikute linna Viini vaatamisväärsustele.

Malle Elvet

ALO MATTIISENIT
MEENUTADES

Varalähkunud tuntud eesti noorema generatsiooni helilooja Alo Mattiiseni mälestuseks plaanib Jõgeva Gümnaasium 1997. aasta 7. ja 8. märtsil korraldada muusikapäevad. Seal kandis sündinud helilooja õppis praeguses Jõgeva Gümnaasiumis ja tema sulest pärineb ka selle kooli laul. Muusikapäevade raames on kavas läbi viia poiste-, tütarlaste- ja segavokaalansamblike konkursid. Osaleda võivad kõik V-XII klassi õpilased. Infot tingimuste kohta saab Jõgeva maakonna kultuuri-osakonnast.

TÜRIL REKORDILISELT
PUHKPILLIHUVILISI

Praegu õpib Türi muusikakoolis 85 õpilast, neist viis ettevalmistusklassis. õppida saab kaheksal põhialal. Nagu ikka, prevaleerib klaver - 36." Viimasel ajal tuntakse aga eriti elavat huvi puhkpillimängu vastu," ütles kooli direktress Silja Aavik Järva Teatajale. 22 õpilast on valinud kas flöödi, klarneti, trompeti või saksofoni.

K. A. HERMANNI LAULEL-
DUS "UKU JA VANEMUINE"
TAIDLUSMUUSIKUTE ETTE-
KANDES

Oktoobri keskel tähistati Väandra lähedal Vöidula mõisas Karl August Hermann 145. sünniaastapäeva tema ainsa laulelduse Uku ja Vanemuine ettekandega. Lavastuses lõi kaasa 75 inimest valla 8 külast. Laulud õpetasid külakoorige selgeks kohalike koolide muusika-õpetajad Epp Abel, Luule Aus, Ellen Kupar, Kersti Lossmann ja Kalli Rõõmussaare.

Kaastegev oli ansambel Linnutaja. Külarahva ühendas ja ühendkoori juhatas Helgi Sildever, viiulit mängis muusikakooli õpetaja Alti Tõnissaar.

LASTEAIKASVATAJA AN-
DIS VÄLJA LASTELAULIKU

Hiljuti tuli Kuressaare trükist välja Krista Aaviku poolt kokku pandud raamat "Lauluveski", milles on 17 laulu lastele ja 17 luuletust vanematele inimestele. Krista Aavik on 33 aastat töötanud Saaremaal erinevates lasteaedades. Töö juures selgus, et kättesaadavad lastelaulud on juba üle korutatud. Sellest sündiski tahtmine ise proovida lastelaule looma hakata.

Esimene laul "Kured ja konnad" sündis Kihelkonnal töötades. Hiljem lisandus veel mitmeid teisi, mida lapsed on hästi omaks võtnud. Krista Aaviku lastelaule on esitatud Kuressaare linna laste kevadpäeval ja televisioonis laululaste saates. Nüüd on "Lauluveskis" avaldatud laule võimalik õppida ka teistes Eestimaa lasteaedades.

TEIST KORDA
MERELAULUDE FESTIVAL

Mullu Saaremaal esmakordselt toimunud merelaulude festivali (vt. ML 1995, nr. 11, lk. 6) korralti tänava 12. oktoobril. žürii hindas esinejaid kahes kategoorias: 1) laulusolistid, 2) originaalloomingu. 9 solistist oli enamik Sirje Medelli õpilased Kuressaare muusikakooli popjazzlaulu osakonnas. Võitjaks tuli Saaremaa Ühisgümnaasiumi neiu Kadri Häng, kes esitas kaks Urmas Alenderi laulu. Teise koha sai Prit Prull ja kolmanda soomlanna Sanna Koskinen.

Originaalloomingu lõppkontserdil osales 12 uut mereteemalist laulu. Peaauphind jäi kodusarele. Selle sai Kalmet Rauna laul "Sind vajan, meri", mis oli loodud Marika Viirese sõnadele. II koha võitis Madis Ligi merelaul "Meri, sulle kuulub mu hing".

RAHVAMUUSIKAST

Soome lahe pillimehed kohtusid Järvamaal

Juba kuuendat aastat järjest saavad kokku rahvamuusikud siit- ja sealtpoolt Soome lahte, et pidada ühiskursus ja anda lõpuks ühiskontsert. Spontaanselt on see kord aastas Eestimaa erinevais paigus sündinud ja iga kord erineva koosseisuga orkester saanud nimeks Soome lahe pillimehed:

Ühiskursusele pandi alus 1989. a. Soome ja Eesti vahel sõlmitud koostöölepinguga. Siis oli lepingu osapooli vaid kaks - Soome Rahvamuusika Liit ja Eesti Folkloori Selts. Nüüd on lepinguga liitunud veel Rahvakultuuri Keskus, Noorte Moosikantide Selts ning Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts. Ühiskursus toimub traditsiooniliselt

hõimupäevade ajal oktoobriku kolmandal nädalavahetusel.

Seekordne kursus leidis aset Järvamaal. Türi Kultuurimaja saali kogunes pühapäeval, 20. oktoobri hommikul üle 50 rahvamuusiku. Hõimukaaslasi esindasid Häme Rahvamuusikaühingu rühmad Lempelään pelimannit (juht Antti Koiranen, tuntud muusika- ja kultuuriuurija) ning Rieväkylän pojat (juht Erkki Mäkinen). Järvamaalt osalesid Oisu, Kaalepi ja Väätša kapell, Paide Kultuurikeskuse rühm Järvakse, Türi Muusikakooli rahvamuusikaorkester ning kultuurimaja tantsurühmade saatkapell. Türi Muusikakooli õpetaja Silvi Nielsoni temperamentsel ja kindlal juhtimisel õpiti eesti lugusid. Soome muusikat tutvustasid, õpetasid ja juhatasid Antti Koiranen ning Erkki Mäkinen. Ohtuseks menueks kontserdiks täissaalile sai esinemisküpsiks seitse pala. Ühisorkester ilmutas harvaesinevat innukust, kaunist kõla ja elujõudu. Kahetunnisel kontserdil esinesid eraldi ka kõik kohalviibinud rühmad ja Järvamaa koondorkester.

Esmaspäeval esinesid soome muusikud Paide, Türi ja Väätša koolides. Soomlaste sõnul ei olnud nad varem koolides kontserte andnud ning neid hämmastas eesti laste kuulamisoskus ning kaasaelamine.

Seekordne kursus Järvamaal andis jälle tunnistust sellest, et kokkusaamiste traditsioon on elujõuline ja annab mõlemale poolele kasulikke kogemusi, uusi teadmisi ning innustust rahvamuusika viljelemisel.

Tänuõnad ühiskursuse rahastamise eest kuuluvad Kultuuriministeeriumile, Rahvakultuuri Keskusele ja Järvamaa kultuurifondile ning korraldamise eest Järva Maavalitsuse kultuuriosakonnale ja Türi Kultuurimajale.

Andres Eesmaa foto Järva Teatajast

Anne Ojalo

VÄLISMAALT

ARVO PÄRT - SYDNEY ÜLIKOOLI AUDOKTOR

Augustis Ameerika Kunstiakadeemia au liikmeks saanud Arvo Pärt tunnistati oktoobri algul samuti Sydney ülikooli audoktoriks. Ka Austraalias ei unustanud A. Pärt hea sõnaga meenutamast oma sünnimaad Eestit.

REAKOJA KAMMERKOOR EDUKAS BELGIAS

Oktoobri algul käis üle-euroopalisel koorikonkursil Tallinna Raekoja Kammerkoor eesotsas oma dirigendi Aivar Leštšinskiga. Mitmete kõrgetasemeliste kooride hulgas sai ta II preemia.

ALGAS KONTSERTIDE SARI VILNIUSE SUURIMAL ORELIL

Pärast remonti hakkas jälle mängima Leedu Rahvusliku Filharmoonia orel, suurim Vilniuses. 15. oktoobril alustati sarja Filharmoonia orelit võib jälle kuulda. "Avakontserdil" esitas tuntud Inglismaa organist Nicholas Donby inglise, saksa ja prantsuse heliloojate teoseid. Ka mängis ta Varena Püha Miikaeli kirikus orelil, mille inglise anglikaani kirik on kinkinud sellele kirikule.

Renter-ETA

AKTUAALNE GEENIUS

Moskvas tähistati Dmitri Šostakoviči 90. sünniaastapäeva terve tsükli kontsertidega tema loomingust mitmetes paikades (Konservatooriumi saalis, Trejakovi galeriis, Heliloojate Liidus jne.) Moskva parimate muusikute ettekandes. Avakontserdil mängis Šostakoviči 5. sümfoonia spetsiaalselt selleks puhuks sinna sõitnud Oderiäärse Frankfuri sümfooniaorkester. Esitati ka Vene Heliloojate Liidu D. Šostakoviči nimelise konkursi laureaatide teoseid. Kahepäevase kammerfestivali "Šostakovičit mälestades" lavastaja Moskva kammermuusika teatris oli B. Pokrovski. Toimus ka ümarlaud nimetuse all "Geeniuse aktuaalsus".

RIA-Novosti-ETA

MUUSIKAL LAEVAHUKUST

Broadwayl ettekandmiseks tuleval kevadel valmistatakse ette muusikali Titanicuse hukumisest Põhjamerele 1912. a. (surma sai üle 1500 reisija). Selles on juttu ka laevaomanikest. Stsenariumi kirjutab palju auhindu saanud Peter F. Stone, muusika Manry Yeston.

SIT-ETA

OOPERITÄHT EI SOOVI OMA TÛTRELE OMAENDA TAOLIST ELU

Katalaani päritolu 63-aastane ooperitähht Montserrat Caballé jutustas pärast esinemist Istanbulis hispaania, itaalia ja inglise keele koostelise ajakirjanikele pikemalt oma elust. Pärit vakeits perekonnast, oli ta lapsepõlv Hispaania kodusõja ajal väga vaevuline. 8-aastasena sattus ta kaasa laulma Puccini "Madame Butterfly" jõuluturneel ja selle kaudu muusikakooli. Elukutselise laulja karjäär algas 1956. a. ja sellest ajast peale on ta teinud kaasa üle 4000 etendusel, tunduvalt rohkem kui vaid 600 korda üles astunud legendaarne Maria Callas, kes nägi Montserrat Caballés oma mantlipärijat, kui see oli laulnud ennast 1956. a. kuulsaks Carnegie Hallis New Yorkis.

M. Caballél on oma kodu Püreneeade üksildases farmis. Vabal ajal armastab ta maalida. Oma honorarid kulutab ta suurelt osalt ära humanitaarabiks UNICEFi, Punase Risti ja UNESCO kaudu. "Paljudel inimestel pole kodu ja meie peame töötama ka nende heaks,"

põhjab M. Caballé. Arstide nõuanded pidada salenemiseks dieeti on ta tagasi lükanud.

Ajal, kui teised lauljad tavaliselt hakkavad lavalt tagasi tõmbuma, leidis M. Caballé lisažanri: esinemise koos poplauljatega. Sellest saadud raha läks suurelt Barcelona 1992 a. olümpiamängude fondi. Peamiseks põhjenduseks toob Montserrat Caballé asjaolu, et paljud nendest, kes on näinud teda esinemas koos poplauljatega, tulevad teda kuulma ka ooperis ja nii toob ta inimesi suure kunsti juurde.

Küsimusele, milline sündmus on olnud kõige õnnelikum tema karjääri jooksul, vastas M. Caballé: "Päev, kus ma suudlesin oma (tulevast) meest "Butterfly" esimese vaatuse finaalis." See tenorilaulja pole aga seejärel niisugust edu saavutanud kui M. Caballé, kellel seejärel on tulnud laulda palju koos maailmakuulsate tenoritega, kusjuures neist üks, samuti Kataloonias sündinud Jose Carrerale karjäär algas just M. Caballega koos lauldes.

Kohtumisel rääkis M. Caballe, et tal on 33-aastase abielu jooksul olnud vähe võimalusi olla koos oma mehega, samuti lapsi kasvatada. Ka üle kahe lapse pole ta tohtinud oma karjääri pärast sünnitada. Tema nooruseunistused on täide läinud, kuid ta on pidanud selle eest maksma ränka hinda: pidev töö ja pühendumine pole võimaldanud elada normaalselt elu, palju on tulnud end tunda üksildasena.

Hiljuti laulis M. Caballé jõululaule koos lastekoori ja oma tütrega, kes õnnetuse tõttu pidi loobuma balletiõppimisest ja on nüüd hakanud tegelema lauluga. Maailmakuulus sopran aga ei soovi oma tütrele niisugust elu, kui tal endal on olnud, sest ta teab, kui pingerikas, üksildane ja ebanormaalne on selline elu. Aplausitormidest olenemata.

Renter-ETA

MUUSIKAKOOLIDELE KLAVERITE SAATMISE EEST VANGI?

Kalifornia klaverihäälestaja Benjamin Treuhaft lubab täita oma kadunud ema viimse soovi, kuigi USA Riigidepartemang ja rahandusministeerium on talle kirjalikult teatanud, et teda võidakse selle eest trahvida kuni 1,3 miljoni dollariga või panna 10 aastaks vangi "Vaenlasega kauplemise seaduse" alusel. B. Treuhafti ema Jessica Mitford sai tuntuks oma Ameerika elulaadi vastase raamatuga "Ameerika suremise viis "ning ärritas võime oma projektiga "Klaverid Kuubale", mille alusel moodunud aastal saadeti sealsetele muusikakoolidele ja pianistidele 23 klaverit. Võimude eitav suhtumine muutis ta veel resoluutsemaks.

Pärast ema surma laekus selle projekti fondi veel üle 100 000 dollari. Külustanud Kuubat ning leidnud, et sealsed klaverid on suurelt osalt kasutamiskõlbmatud - väga vanad, halvakoalised, roostetanud või termiitide söödud -, muretses B. Treuhaft Kuubale saatmiseks veel 10 klaverit ning läkitas need Kanadasse sealt edasi Kuubale toimetamiseks, kusjuures viitab ta ka koos-

kõlastamatusele Ameerika ametivõimude vahel - nimelt oli tal õnnestunud hankida USA kaubandusministeeriumilt Kuubasse klaverite saatmise jaoks litsents.

Renter-ETA

ROSTROPOVIČ KAEBAB GLAZUNOVI KOHTUSSE

Maailmakuulus täellist ja dirigent Mstislav Rostropovič ähvardab maineka kunstniku Ilja Glazunovi kaevata au ja väärikuse haavamise eest kohtusse. Peterburis antud pressikonverentsil ütles Rostropovič, et Glazunov valetas televisioonis, kui väitis, et keegi olla kinkinud Rostropovičile Neevalinnas kolmekorruselise maja. Muusik teatas, et ostis maja jääkväärtusega 67 000 dollarit ja majuts omal kulul seal elanud 36 peret ümber ühe- ja kahetoalistesse korteritesse. Rostropovičai sõnul vajab ta seda maja oma arhiivi jaoks.

Rostropovič pole teatanud, kui kalliks ta oma au ja väärikuse riivamist hindab, öeldes vaid, et kogu kohtus võidetud summa annetab ta lastele.

ITAR/TASS-ETA

PINGED SLOVAKKIA JA TŠEH-HIMAA VAHEL ON JÕUDNUD BRATISLAVA OOPERISSE

Slovakkia kultuuriministri Ivan Hudeci otsus vallandada Rahvusteatri direktor Dusan Jamrich ja viia sellele ametikohale Kammerooperi määndžer Miroslav Fischer on esile kutsunud protestilaine. 35 tuhat inimest kirjutasid alla petitioonile, milles protestitakse riigi sekkumise vastu kultuuriellu, nõutakse kultuuriministri tagasiastumist ja konkursi korraldamist teatrijuhtide ametikohtadele. Protestidemonstratsioonist Bratislavas võttis osa 10 tuhat inimest. Kolm päeva streikisid ooperiteatri näitlejad, teatades seejuures, et nad jäävad streigivalvele. Tuntud slovakia tenor Peter Dvorsky, kes esines küllalisena Viini Riigiooperis, ütles, et ta ei hakka laulma oma koduooperis enne, kui see otsus on tühistatud.

Pinge tagapõhjaks on Slovakkia loomingulise intelligentsi rahulolematu peaministri Vladimir Meciar'i ksuolu suhete, sh. kultuurisuhete edasiseks nõrgendamiseks Tšehhimaaga. Meciar, esinedes ühel miitingul, ütles, et riik teatrite repertuaarivalikusse ei sekku, ent kui nad suudlevad Praha p...t, pole see enam slovaki kultuur. Ilmselt vihjas ta täehhi kirjaniku Karel Steigerwaldi teatritükile, milles üks näitleja suudleb laval teise tagumikk.

Renter-ETA

ALBAANIAS KORRALDATAKSE KESKAEGSE MUUSIKA FESTIVAL

Tiranast 230 km lõuna pool asuvas Gjirokasteris korraldatakse 1997. aasta mais keskaegse muusika festival. See toimub kohalikus kindluses, mis on ehitatud XII sajandil. Osa on lubanud võtta ansamblid Saksamaalt, Prantsusmaalt, Itaaliast, Hispaaniast, Ungarist ja Horvaatiast, samuti Albaaniast endast.

Renter-ETA

HONGKONG TAASÜHINEB HIINAGA MUUSIKA SAATEL

Pärast 150-aastast Suurbritannia koloniaalvalduses olemist ühineb Hongkong 30. juunil 1997 taas Hiinaga. Pidustustele on planeeritud rohkesti muusikat: sellega on sünkroniseeritud suur tulevärk. Kutsutud on esinema ka itaalia tenor Luciano Pavarotti. Tema esinemine on siiski praegu veel kahtluse all, kuna Pavarotti nõuab honorari osas 7 miljonit Hongkongi dollarit (897 000 USD), mida loetakse liiga suureks. Merd mööda saadetakse Lõuna-Hiinasse lendavaid draakoneid. See peab sümboliseerima Hongkongi taasühinemist emamaaga.

Renter-ETA

Baltic Arts' 96 ja muusika

Terve kuu vältel 26. septembrist 26. oktoobrini toimus Londonis kõigi aegade suurim Eesti, Läti ja Leedu kultuuri tutvustav festival *Baltic Arts '96*. Ürituse patroonideks olid vastavate rahvusriikide suurkujud: dirigendid Neeme Järvi, Mariss Jansons ning Leedu filminäitleja Ingeborga Dapkunaite, peakorraldajateks nende riikide saatkonnad Londonis, kultuuriministeeriumid ja Balti Nõukogu. Teatri, filmi, kujutava kunsti ning kirjanduse kõrval oli festivalil esindatud ka muusika. Eestist sõitsid sügisesse kuningliku saareriigi pealinna ansambel NYJD ning Eesti Filharmoonia Kammerkoor. Mõlemal kollektiivil oli Londonis üks kontsert. Nii NYJD-i kui Filharmoonia Kammerkoori juhatas noor dirigent Olari Elts.

Ansambel NYJD, mis tekkis alles kolm aastat tagasi ja mille repertuaarisuund on XX sajandi muusika neoklassitsismist postmodernismini, astus üles kuulsa Guildhalli Muusika-ning Draamakooli saalis, kavas seekord eranditult eesti muusika. Eesti publikule on NYJD-ansambel tuttav eelkõige samanimelisel Tallinna muusikafestivalil ning Tartu Uue Muusika Päevadel osalejana. NYJD-i esimesel valminud CD-l on jäädvustatud Erkki-Sven Tüüri seitse "Arhitektoonikat". Ansambel koosneb põhituumikuna keelpilli- ning puhkpillikvintetist koos klaveri ja löökpillidega, vajaduse korral laiendatakse koosseisu veelgi.

Londoni kontsert algas Mart Siimeri "Ämblikuga" keelpillikvartetile, järgnes Helena Eensaare-Tulve "Saar" viiulile (Harry Traksmann) ja klarnetile (Tarmo Pajusaar), kontserdi esimese poole lõpetas Erkki-Sven Tüüri muusika: "Arhitektoonikad" IV ja VI; edasi järgnesid Tartu helilooja Mart Jaasnoni "Laevapuu otsimine" (esiettekandes), Toivo Tulevi "Quella sera" ja Lepo Sumera "Mäng kümnele". Kammersaali kogunenud publik—Londoni muusikahuvilised, samuti mitmed

Inglismaal töötavad või õppivad eestlased— võtsid rahvusvahelises kontserdieluses esimese samme tegeva NYJD-ansambli poolt pakutu hästi vastu.

Päev hiljem laulis Eesti Filharmoonia Kammerkoor St. John's Smith Square'il — see on kontserdisaal Londoni südalinnas mõnesaja meetri kaugusel parlamendihoonest ning Big Penist. Enne Teist Maailmasõda on hoone funktsioneerinud kirikuna, klassitsistlikuks kontserdisaaliks on see ümber ehitatud pärast sõjaaegseid pommipurustusi.

Kammerkoori kontserdi kava toetuspunktideks oli Arvo Pärdi ja Veljo Tormise looming. Publik ligi tuhandekohalises saalis elas kaasa Veljo Tormise "Kalendrilauludele", tsükli "Liivlaste pärandus" ning lisapalaks olnud "Käsitöömängule", vaatamängulisust toetas lisaks viimases loos kasutatud liikumiseadele koori mulgimaine rahvariietus. Kontserdi esimeses pooles kõlasid Arvo Pärdi "Missa syllabica", "Magnificat'i" ja 7 "MagnificatAntifooni" kõrval veel Mikolajus Čirulionise "Kyrie", "Sanctus", Peteris Vasksi "Madrigals" ja Cyrillius Kreegi "Önnis on inimene". Olari Elts oma esimesel kontserdireisil Eesti Filharmoonia Kammerkoori ees näitas ennast perspektiivika dirigendina.

Koori jaoks oli Briti saartel viibimine juba teistkordne selle sügisel. Paar nädalat varem septembris osaleti Walesis *Wale of Glamorgani* muusikafestivalil, mida reklaamlehes kuulutati Balti festivaliga kaasnevaks. Selleks andis põhjust Walesi festivali käesoleva aasta teemavalik, milleks oli samuti balti heliloojate nüüdismuusika. Wales on maa, mis oma keele, kommete ning kultuuri poolest erineb Inglismaast. Alles vähem kui sada aastat tagasi on siin kogetud samasugust rahvuse allasurumise poliitikat inglaste poolt, nagu oli venestamine Eestimaal.

Filharmoonia Kammerkoor Tõnu Kaljuste

juhatusel esitas kolmel erineva kavaga kontserdil põneva arhitektuuriga ajaloolistes lossides ning kirikutes muude teoste kõrval ka Veljo Tormise loo "Piiskop ja pagan", mis räägib Briti misjonäri ning sõdalase piiskop Henri tapmisest Soome talupoja Lalli käe läbi 12. sajandil Turu linna lähedal (teose loomisel on kasutatud arhiivimaterjale). "Piiskopi ja pagana" esmaettekandjaks oli kuulus Inglise ansambel "The King Singers" ja see toimus kaks aastat tagasi Tallinnas. Kammerkoor esitas veel Arvo Pärdi "Te Deumi" koos BBC Wales'i Rahvusliku Orkestriga, Leedu helilooja Bronius Kutavičiuse "Viimase pagana riituse" (koos Glamorgani lastekooriga) ning sama helilooja, Stabat Mater (koos orkestriga Sinfonia 21). Lisaks toimus ä capella kontsert Veljo Tormise loomingust.

Pärast Glamorgani festivali helisalvestas Filharmoonia Kammerkoor Londonis CD Arvo Pärdi ä capella kooriteostega plaadifirmale Virgin classics, tööprotsessis osales aktiivselt ka helilooja ise.

Leedulaste peaesinejaks festivalil *Baltic Arts '96* oli M. K. Čirulionise nimeline keelpillikvartett (kellel kavas ka Jaan Räätsa Kontsert keelpillikvartetile). Leedulastest esines veel tšellist David Geringas koos oma pianistist abikaasa Tatjanaga. Lätlastest tutvustas oma muusikat ja muusikutest sõpru helilooja Peteris Plakidis. Lätit esindasid veel folkgrupp Patmalnieki (Möldrid) ja rock-ansambel Prata vetra (Ajutorm).

Olen kindel, et pärast selliseid festivale on Inglismaal hulganisti rohkem neid inimesi, kelle jaoks Eesti ei ole enam mingi eksootiline tundmatu sõna, vaid sellega seostub üks konkreetne maa ning rahvas, kelle kultuur ja elulaad võib tunduda omaksõetavana ja kellega on mõtet suhelda muudiski valdkondades.

Allan Vurma

30. Balti muusikateadlaste konverents

4.-6. oktoobrini 1996 toimus Tallinnas järjekordne, arvult 30. Balti vabariikide muusikateadlaste konverents, mille põhiteema oli arutada muusikateadusega seonduvaid küsimusi. Kuulata võis järgmisi ettekandeid:

Avo Hirvesoo (Tallinn) - Balti muusikateaduslike konverentside algusi meenutades;

Juraté Trilupaitiene (Vilnius) - Ž. Liaukšminasest T. Brazysini; Ilze Liepiņa (Riia) - Keskaegse Riia muusika. Uurimisprobleeme; Urve Lippus (Tallinn) - Muusikateadus Eestis: mõned mõtted; Rimantas Astrauskas (Vilnius) - Leedu etnomusikoloogia: uute teede otsingud;

Vardo Rumessen (Tallinn) - 100 aastat eesti sümfoonilist muusikat;

Ilma Grauzdina (Riia) - Ave Maria XX sajandi muusikas;

Audrone Žiuraityte (Vilnius) -

Muusikateadus ja muusikapraktika;

Lolita Furmane (Riia) - Vaade 1990. aastate läti muusikasse: Arturs Maskats;

Arnolds Klotiņš (Riia) - Muusikalise postmodernismi ja stiili vahekorral semiootilisest perspektiivist;

Ruta Skudiene (Vilnius) - XX sajandi ajaloodokument: Vilniuse Heliplaadistuudio aastatel 1958-1996;

Folke Bohlin (Lund) - Laulupeod Balti mere kaldal.

4. oktoobril tutvustati Estonia Teatri Talveaias Aleksandra Juozapenaite-Eesmaa CD-d, millel pianist esitab M. K. Čirulionise klaverimuusikat.

6. oktoobril toimunud diskussioon oli seotud põhiliselt konverentsi edasise saatusega. Kerkis üles terve hulk valupunkte. Mõned nendest.

Keeleküsimus. Praegu on konverentsi töökeelteks inglise ja saksa keel, kusjuures need kõlasid antud konverentsil enam-vähem võrdselt. Ometi on üsna selge, et osa kuulajaid ei valda mõlemat keelt nii hästi, et ettekannet jälgida. Vene keelt ei saa kasutada väljaspoolt Baltikumi osalevate külaliste tõttu, keda seekord esindas küll Folke Bohlin ükski, kuid varasematel aastatel on olnud külalisi arvukalt. Ja küllap on edaspidigi.

Kuidas liita sellele seltskonnale nooremaid muusikateadlasi, keda Tallinnas oli küll väga vähe näha.

30 aasta jooksul on selle konverentsi vorm teinud läbi muutusi. On olnud spetsiaalsed kontserdid, mis haakuvad kas konverentsi teemaga või vastava vabariigi uuema muusikaga. Kuna konverentsikontserdid pole enam taskukohased, tekkis mõte liita

konverents mõne muusikasündmusega (meil näiteks Eesti Muusika Päevadega).

Juba mitmendat korda kerkis küsimus, kas mitte liita Balti muusikateadlaste konverentsi Põhjamaade analoogilise üritusega. Vastuargumentidest oli üks tugevamaid: too üritus on rootsikeelne, mida Põhjamaade elanikud rohkemal või vähemal määral valdavad.

Need on mõned probleemid ja tulevikunägemused. Tallinna konverentsi enda kõige tõsisem küsimus oli selle muusikateaduslik tase, mis ei olnud just kõige kõrgem.

Järgmine konverents toimub aasta pärast Riias.

Mare Põldmäe

TALLINNA KONTSERDIELU - oktoober

Niisiis on selle hooaja tippkuu möödas, BBC orkester ja Kronos-kvartett kuulatud - midagi nii läbinisti täiuslikku pole eespool enam kahjuks näha.

BBC Symphony Orchestra ja Peter Donohoe meelitamine Baltikumi on plaanis olnud juba pikemat aega, paraku hüppasid alt nii Leedu kui ka Läti ja ainult tänu kokkuleppele Soomega sai hiigelettevõtte teoks. Ja, nagu kavalehelt lugeda, paljuski tänu ka kahesaja Kuldpileti ostjale. 1500-krooniseid pääsmeid lunastasid jõukad firmad ja üksikisikud. Kahjuks püstitas "hõbe- ja pronkspiletitegi" hind paljudele ületamatu tõkke (muide, seisukohti seekord ei müüdnud).

Vältimaks edaspidi samasugust piinlikku situatsiooni, et osa publikust plaksutab visalt iga (kontserdi ja sümfoonia) osa vahel, võiks E Kontsert analoogilistel puhkudel üllitada "Meelespea - kuidas käituda kontserdil". Alalisele, haritud kontserdikülastajale seda muidugi vaja ei lähe, ka mitte L. Leesi õpilastele, kes täitsid üle poole Estonia kontserdisaalist 1. oktoobril - nemad juba teavad!

23. oktoobril ootasid rahvast korraldusuuendused: pileteid kontrolliti välisuksel, seal, kus nende kontse tavaliselt rebitakse, pakuti aga hoopis šampust (!?) ja kava ulatas kena näitsik soovijaile tasuta!! Siiski jäi segaseks, miks peab tõsisele kontserdile minema kerge auru all ja seda veel vaheajal lisama? Ahvatlevaid "müügikohti silmas ju igas nurgas".

1930. a. A. Boulti loodud Londoni esimene alaline orkester on saanud üheks maailma kuulsaimast muusikakollektiividest, kelle repertuaaris on kindel koht ka uuel muusikal. Peadirigendina on tegutsenud P. Boulez, sir C. Davis, G. Roždestvenski ja J. Pritchard, praegune -

Andrew Davis - asus sellele vastutusrikkale kohale 1989. a. Külalisdirektorendina on figureerinud aga pea kõik suured alates Toscaninist ja lõpetades Stockhauseniga. Meil juhatanud Vernon Handley'd peetakse üheks Suurbritannia populaarsemaks dirigendiks, muuhulgas Elgari helikeele parimaks mõistjaks.

Inglaste uhkuse sir E. W. Elgari isikupäraselt suursugune ja jõuline looming on meil aeg-ajalt kõlanud, kuulsuse tipul oleva autori I Sümfoonia aga vist esmakordselt. Tahtmata solvata lugupeetud külaliste rahvustundeid, julgeksin siiski kahetseda, et selle hirmpika, tükati laialivalguvalt ohtra muusikalise materjaliga teose asemel ei mängitud midagi kõitvat.

Agas L. van Beethoveni III Klaverikontsert kujunes maiuspalaks! Peter Donohoe'd teavad meie reisialtimad pianistid 1982. aastast. Siis sai Tšaikovski-nim. konkursil jälgida teda võistlemas muuhulgas ka endast kolm aastat noorema Kalle Randaluga. Donohoe sai tookord II, Randalu IV preemia.

Täpne, peen ja loominguliselt vaba, meie uuel Steinwaylt sametpehmusest särav-jõuliseni ulatuvat kõla ammendav ja väga loogiline tõlgitsus leidis dirigendilt ja orkesrilt erilist reljefse ja ilmeka kaasmängu. P. Donohoe tõestas täielikult tema kohta 1993. a. öeldut: "Ta on pianistina klass omaette, interpreet, kel ebatavaline muusikalise fraseerimise tunnetus."

Kontserti alustanud A. Baxi sümfooniline poeem "Tintagel" on selle kirjanduslike ideede muusika keelde tõlkimist oma peamiseks probleemiks pidava inglise helilooja üks tähtsamaid töid. Keldi müütidel baseeruv teos paelus oma ladusa, ekspressiivse helikeelega. Orkestri teadaolevalt kõrge tase võimaldas V. Handley'l viia hiilgavalt ellu

kõik oma taotlused. Ja kuigi sellega jõuti pika kontserdi jooksul juba harjuda, paisus imetus liisapalana mängitud B. Britteni "Tormi" aegu jälle kõrgpunkti.

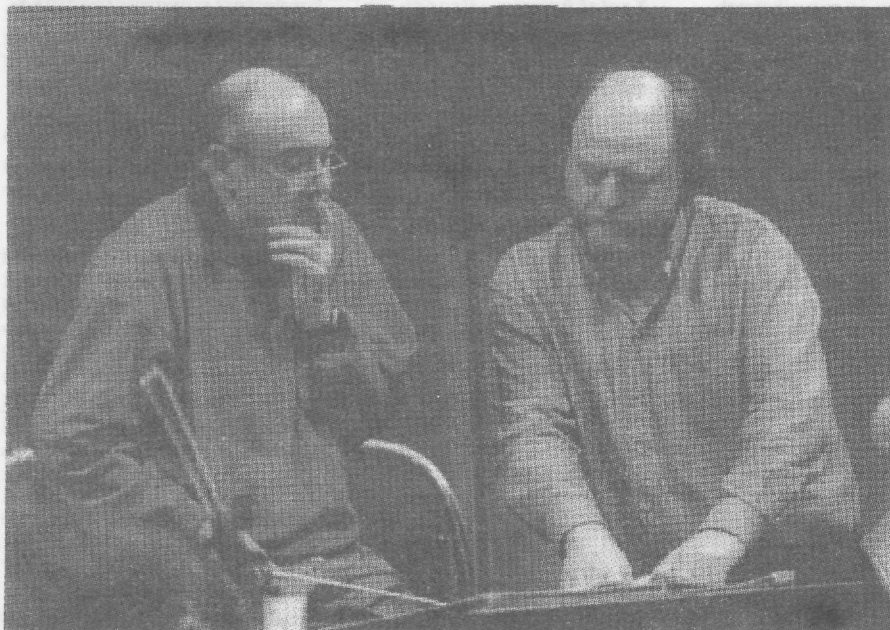
Seekordne **Kronos-kvarteti** kontsert ei vajanud enam 1994. a. nahast välja pugevat reklaami - saal polnud küll puupüsti täis, kuid kohal olid need, kes teadsid, mida oodata: enam ei löönud jalust lavakujundus, valgustus, kostüümid ja kõrgetasemeline pillimäng, kogu tähelepanu koondus eksperimentaalsele repertuaarile, mida siinmail saab kuulda vaid Kronose vahendusel.

Vaatamata ühele apsule eelmise annotatsiooni kordustrukis, kust tuli ka kahjuks välja jätta rahvuslikku uhkust toitev lause Kronose loodetavast huvist eesti heliloojate vastu, andis kallihinnaline kava ammendava ülevaate esitatavast, milles orienteerumine olnuks professionaalilegi tülikas. Kõik teosed olid kirjutatud või arranžeeritud Kronosele - seega äärmise põhjalikkusega ammendanud selle fenomenaalse ansambli võimeid ja eripära. Agas järjekordselt tuleb kahetseda, et kavas polnud midagi akadeemilise keelpillikvarteti tarvis, mis võinuks Kronose esituses kõlada ettekujuteldamatu täiuslikkusega. Ehk järgmine kord!

Kava esimese poole lühematele teostele vastukaaluks täitis teise poole T. Riley suurvorm "Kadents öötasandikul". Loetu põhjal on autor pehmeloomuline ja elukogenud autoriteet, kelle muusikat iseloomustab kultuuridevahelisuus. Minimalistlike korduste ja indiapäraselt pika teemadearendusega helindis on olulisel kohal Kronose liikmete individuaalsusele orienteeritud kadentsid: I viiulite lausa ekstaatiline, ainsana naise kätes kõlavale tšellole aga baroklikult graatsiline. Kadentsis oli kõik ettearvamatu, selle kuulamisel tuli olla avatud ja leplik, lasta voolata endasse kummalist sõnumit, mis ei pruukinud küll täielikult vastata Riley programmile narkootilistest sigarettidest, hipiveteranidest ja muust, kuid nihutas paigast mõnegi stoilise muusikalise arusaama.

Azerbaidžani helilooja ja pianisti F. Ali-Zadeh'i "Mugam Sayagi" oli kava vaatamängulisim number. Hämmastava elamuse pakkus pimedal laval üks - vaid kolmel noodil - mediteeriv tšellist ja talle hiljem lava tagant sekundeeriv viiul. Nii võinuks jäädagi, kuid komponist arendas muusika plahvatusliku kireni, kus hing lendab kõrgel taeva all ja kõik võistlevad omavahel. Kaasatud olid ka väike gong ja triangel, aga peale jäi siiski mälestus tšello täielikku hääbumisse kaduvast mõtisklusest.

H. Parrchi kohta sai teada, et ta on autodidaktist teoreetik, kellesse suhtutakse muusikaringkonnas vaenulikult, kuid kes on visalt komponerinud, meisterdanud

V. Handley (vasakul) ja P. Donohoe

Mati Hiie foto

omalaadseid pille (milledel mahub oktaavi 43 helikõrgust) ja propageerinud oma muusikat kõigi raskuste kiuste. Juba kahe Vana-Kreeka laadis etüüdi peal-kirjad - "Olympose pentatoonika" ja "Archytase enharmonia" annavad aimu, kuivõrd kauge ja kummaline oli nendest lähtuv helijoonis.

P. Q. Phani "Ooperitragöödia" taga-põhi on põnev: lapsena Vietnami õukonnaooperis viibinud Phan nägi pealt, kuidas naispeosa laulnud mees suri oma üliinnuka laulu lõpul ülekurnatusse... Selle sündmuse ajal loodud teos on 4-osaline, vaid üks on mõeldud keelpillikvartetile. Kuid selleski tegutsesid alt ja tšello löökpillidena, II viiul püsis vietnami oboe taolise pilli funktsioonis, I viiul aga kehastas seda ekstaatilist lauljat, paraku akustiliselt oma saate-aparaadile allajäänult.

Uusim Kronosele kirjutatud teos - K. Benschhoofi "Püha Franciscus ronib Kuradimäele" jäi algusnumbrina mõneti tühjaks, sealt voolas tormakalt läbi mitmesuguseid, omavahel seostamata meloodiajuppe - mõtestatud tervikut ei sündinud.

Vähe jaapanipärast kätkes endas jaapanlase H. Hirashi loo "Prismatic Soundscapes" tekstuuriline ja dünaamiline variantsus. Lisapalades kasutas Kronos efektselt ka elektroonika abi, aga lõpetas muusikaga 12. sajandist!

Rahvusvahelist muusikapäeva tähistas Eesti Kontsert õige uhkelt - **presenteeris kahte uut kontsertklaverit - Steinway'd ja Estoniat**. Viimase täiustatud detaile tutvustas põhjalikult klaverivabriku ekspert Indrek Laul, peadirektor Avo Mägi rääkis Eesti mõõdunud sajandisse ulatuvast klaveriehitustraditsioonidest; EK majandusdirektor Aivar Mäe aga klaverite saamisloost, tema võttis ka vastu kindlustusfirmalt Salva 2-miljonilise poliisi.

Järgnevalt äratasid professorid Lilian Semper ja Arbo Valdma üles mõlemad klaverid M. Raveli "Äratulauluga" balletist "Haneema". See oli ainus pala, mis kõlas ka Estonial, kõik järgmised esinejad suundusid otsustavalt Steinway juurde. A. Valdma meistrkursuste parimad osalejad, ka Helsingist ja Hannoverist, mängisid rea helitöid Schubertilt, Brahmsilt, Palmgrenilt. Enim tähelepanu äratas Hanna Heinmaa väga peenemaitseline (A. Pärdi "Sonatiin") ja Piret Väinmaa sisukas (J. Brahmsi "Capriccio") esinemine.

Kohe järgnenud sümfooniakontserdil esitasid Lauri Väinmaa ja Peep Lassmann L. van Beethoveni V ja P. Tšaikovski I Klaverikontserdi, dirigeeris Arvo Volmer.

Berliini Kõrgema Kunstide Kooli sümfooniaorkestril on auväärne iga - selle asutas nimekas viiuldaja J. Joachim juba 1869. a. Õpilasorkestri häda seisab selles, et kogu aeg läheb keegi ära ja tuleb keegi juurde, ometi on suudetud saavutada Berliini muusikaelus oluline roll: antakse regulaarseid kontserte ja osaletakse ooperilavastustes. Orkestri kunstiline juht on Harry Spence Lyth, kelle kla-veri-, viiuli-, ka loodusteaduse ja lõpuks dirigeerimisõpingud on kujundanud temast targa ja nõudliku

muusiku.

Kontserti oli mõnus kuulata - siinmail kipub ju ühtlugu ununema, et orkester võib kõlada ka täiesti puhtalt! Intonatsiooniline ja koosmänguline täpsus, aga ka ilus ümar kõla ja innukas kaasaelamine võimaldasid naudita isegi päris tundmatu autori F. Schekeri Berliini KKK tarkemal loodud Kammerisümfooniast, kus oli peetud silmas kõigi koolis õpetatavate pillide rakendamist (k. a. klaver ja orel) ja ka õpilaste võimeid; rääkimata R. Straussi Sümfoonilisest poemist "Don Juan" ja B. Bartóki III Klaverikontserdist. Viimases soleeris Markus Groh, kes juba 14. eluaastast alates on võitnud laureaadiititleid noorte konkurssidel, mullu aga Elisabethi nim. konkursil Brüsselis.

B. Bartók kirjutas III Kontserdi surma eel, see jäigi lõpetamata, puuduvad 17 lehekülge kirjutas autori eskiiside põhjal tema õpilane T. Serly. Võrreldes hiljuti kuulnud viiulisonaadiga on siin kõik hoopis lihtsam ja selgem, väljendusvahenditega käiakse ümber säästlikult, aga sellevõrra paljuütlevalt. M. Groh mängu märkantsus äärmistes osades, eriti sädelevas finaalis, asendus Adagio religiosos ülima tõsidusega.

Väljakutsuvalt uhkelt lõi H. S. Lyth lahti "Don Juani", oli tunda, et see R. Straussi üks suuremaid šedöövreid on ka orkestrile tõeliseks kõlapidustuseks!

Ühe selle hooaja abonemendi - "ER-SO peadirigente"- esimene kontsert tuletas meelde, et meie esindusorkestri pikimaaegsem dirigent (1950-1963 peadirigent) **Roman Matsov** on ikka - juba 80. eluaasta künnisel - täies jõus orkestrijuht. Vene- ja Saksamaalgi figureerib ta senini regulaarselt, meil on ta aga taganema tõrjutud nooremate, sealhulgas mitmete oma õpilaste eest. R. Matsov on meie dirigentidest enim tõestanud väidet prohveti kuulsusest omal maal, sest mujal on ta alati - ka nüüd - kõrgemal hinnatud. Printsipiaalne nõudlikkus ja oma ainuõiguslike kontseptsioonide läbisurumine leidis vanasti ersolastelt vastuseisu, mõnikord ehk lihtsalt viitimatust teha partiidesse olulisi muudatusi ja neid selgeks õppida. Ometi oli ja on R. Matsov muusik, kes ei soovi kulgeda mööda sissetallatud radu ja jääb helitööde tõlgendamisel truaks oma arusaamadele.

Selleks, ilmselt ainukordseks võimaluseks tõusta ERSO ette, valis R. Matsov enda arvates kõikide aegade puhtaima sümfonisti - Beethoveni avamängu Leonora nr. 3 ja V Sümfoonia, tütre Nataly-Ermine Evansi ettekandes aga stseeni ja aaria "Ah! Perfido".

Ooperile "Fidelio" kirjutatud neljast avamängust on populaarseimaks ja sageli kontserdilaval mängitaivaks just "Leonora III"; R. Matsov kujundas selle rõhutatult kontrastseks nii dünaamiliselt kui tempoliselt, vastandades paigalseisva, hillitsetud alguse tormiliselt areneva ja dramaatiliselt väga ilmea jätkuga.

Teravate vastasseisude vahendusel viis R. Matsov läbi ka "Saatusesümfoonia", suutes aeg-ajalt üllatada isikupärase

tempolise käsitlusega ja läbi peaaegu olematuks taanduvate diminuevõtte väga intensiivsete puhanguteni jõudmistega, eriti üleminekul finaali. Ilmselt juhtis R. Matsovit sümfoonia üldtuntud iseloomustus: "Pimedusest valgusesse, võitluse kaudu võidule", sest teose ülimalt triumfaalne lõpp oli küll kõike muud kui alistumine saatusle.

Paraku peab kahetsema, et orkester polnud mitte alati ühel meelel dirigendiga, kelle lakoonilised žestid jäid vahel realiseerimata ja koosmänguline laimatus saavutamata.

N.-E. Evans on saanud vokaalharidust L. Saulilt, T. Levaldilt, H. Krummilt, Z. Sotkilavalt, N. Bailylt ja A. Howardilt. Nende toel on temast kujunenud kandva ja värvika häälega sopran, kes on esinenud nii endisel kui ka uuel kodumaal, sealhulgas ooperis ja vokaal-sümfoonilistes teostes. Itaaliaalikult traagilises ooperistiilis loodud aarias näitas lauljatar end korralikust vokaalsest ja artistlikust küljest.

Kolmest andekast noorest mehest koosnev **trio** rõõmustas 8. oktoobril Valgesse Saali kogunenuid maailmaliteratuuri väärtuste - J. Brahmsi Trio c-moll ja Šostakoviči Trio e-moll - sugestiivse, jõulise trakteeringuga. Eskätt oli täheldatav **Tanel Joametsa** energiast pakatav, artistlikult avali (aeg-ajalt partnerist vähehooliv) liidripositsioon; **Maano Männi** ja **Leho Karini** kammerlikum fraseering jäi (eriti Brahmsis) alla avatud kaanega klaveri maksimumaalsele kõla- ja tämbripillerkaarele. Osa süüst võib veeretada ju ka Brahmsi kaela, kes kirjutas lihtsalt liiga paksu, samas aga peaaegu pidevalt olulise klaveripartii, kuid küllap leidunuks ka kompromissvariant. See-eest Šostakoviči partituur vältis täielikult ülemängimist - vast ainult pööraseks vihuriks aetud Allegro non troppo ei jõudnud keelpillid end puhtehniliselt maksma panna.

Vaevalt leidub maailmas Šostakoviči vapustava trioga võrreldavat kammerteost, mis edastaks nii alasti seisvaid inimtundeid ja neile vastandatud julmust, sellist leinalist kurbust ja piinlevat ahastust. Nii noorte inimeste puhul isegi üllatas ehedus ja sügavus, millega see kõik oli läbi elatud ja kuuldavale toodud. Unustamatuna mõjusid Largos viiuli-tšello dialoog klaveri aina korduvate akordide taustal, Allegretto mehaanilise rütmi ahistav pealetung ja keskendatus, millega mängiti I osa.

Senini veel nimetu ansambel väärrib siirast kiitust ja peaks kokku jääma paljudeks aastateks.

Toomas Vavilov - üks meie andekaist-ärksaist muusikuist - tuli 15. oktoobril välja järjekordse Brahmsi-projektiga (meenutagem kahe aasta tagust Klarineti-kontserti ja mullust Luigelaulu). Tore, et temaga tullakse varmalt kaasa, olles valmis avardama üksteise kunstilisi silmapiire.

Klarinetitriot (1891) pidas end loominguilisest tööst kõrvaletõmbunuks tunnistanud Brahms suureks rumaluseks,

Nõmme Muusikakoolis on puhkpillimäng

Viimastel aastatel on Eesti muusikakoolidest puhkpillide osas silma paistnud nõmmekad. Möödunud suvel saavutati tugevatasemelisel rahvusvahelisel

konkursil arvestatav tulemus — III koht. See on meie teada parim, milleni taasiseseisvunud Eesti taidluspuhkpillimängijad on jõudnud. Kuidas see tuli ja

mida Nõmme Muusikakoolis puhkpillide osas veel tehakse, sellest palusime kirjutada asjaosalistel endil.

Nii see oli

Käesoleva aasta 22.–23. juunil toimus Kerkrades rahvusvaheline noorte puhkpilliansamblite konkurs, kus Nõmme Muusikakooli Brassansambel saavutas kolmanda koha.

Kerkrade on ilus väike linn Hollandi-Saksa piiril, Ascheni kandis. 1951. aastal toimus seal esimene rahvusvaheline puhkpilliorkestrite festival. Aastatega on pidustused aina enam jõudu kogunud (näiteks 1989. a. juba rohkem kui 100 orkestrit kolmekümnelt maalt jne.). Need üritused on tõelised ülemaailmsed puhkpillimuusika pidupäevad, mille õnnestumisele linnaelanikud igati kaasa elavad ja aitavad.

Selle kõrval toimuvad ka igal aastal rahvusvahelised konkursid puhkpillimängijatele. Seekordne võistumängimine oli mõeldud muusikakoolide puhkpilliansamblitele. Osales 35 ansamblit (neist 9 brassi) Hollandist, Saksamaalt, Austriast, èveitsist, Kroaatiast ja Eestist.

Kuna etteasted kulgesid üheaegselt, ei õnnestunud kõiki osavõtjaid kuulata. Oma kõrva kuuldutest meenuvad eradamatena Austriast Kirchendorfist pärit flöödineid ja Kerkrade oma flöödikvartett. Löökriistadest tundus kaasakiskuvaim Mondsee (Austria) Muusikakooli viieliikmeline grupp. Eriti huvitavatena kõlasid mittetraditsioonilistel instrumentidel esitatud teosed. Näiteks Meyeri Toccatos kasutati käteplaksutamist ja kogu keha. M. Menke "Eine kleine Tischmusik" mängiti maha puulusikatega laual jne.

Brasside tase oli küllaltki ühtlane. Kõrva rõõmustas kvaliteetsete instrumentide kõla. Valdavalt olid laval meist kogenenumad mängijad. Meie brass kandis ette järgmised teosed: M. Francki "Intrada nr. 7", E. Griegi "Ballaad", J. Sibeliuse "Tiera", Kristjan Kõrveri "Kandiline", I. Ilbenizi "Cordoba", L. Ostransky "2 dialoogi".

Žürii esimees Herrie Ries Kölnist tõstis esile Nõmme Brassi head

koosmängu, ühtset kõla, häid soliste, kaunist atmosfääri ning rõhutas, et noorte muusikute kuulamine pakkus talle palju rõõmu. Ning edaspidiseks edu soovides lisan, et ansambliil jagub potentsiaali ka enamaks.

Siinkohal olgu üles loetud Kerkrades esinenute nimed, alates noorimast, kel eluaastaid alles 12: Sten Seene, Kairi Eskla, Ivo Jürisson, Ingmar Kurg, Indrek Ilves (trompetid), Lennart Sundja (tromboon), Liisa Kiik, Kristjan Kõrver, Andres Kontus, Johannes Kiik (baritonid), Hannes Mölderkerivi (metsasarv), Ott Mägar (tuuba), Vambola Krigul (löökriistad).

Valdavalt on eelnimetatud õpetaja Aigar Kostabi õpilased, tänu kelle entusiasmile brassi-kultuur Nõmme Muusikakoolis kolme aasta eest hakkas idanema. Mitmetest väiksematest ansamblitest kasvas viimaks see koostus, kelle üheks viljaks sai auhinnakoht rahvusvahelisel konkursil. See on mitmete inimeste visa pingutuse tulemus. Pillimängijate tüdimatu harjutamine, teinekord hilja õhtul või siis päris vara hommikul. Õpetajad Ülo Sõro ja Ago Lend, kes konkursi eel ansambliga väsimatult proove tegid ning Kerkrades ka dirigeerisid, viisid ühe etapi Nõmme brassielus üsnagi särava finaali.

Tänaseks on nii mõnedki edukast Nõmme Brassist läinud mujale edasi õppima. Küllap Kerkrades saavutatu neid stimuleerib edaspidi pilli mängima ja veel paremini. Teisest küljest on tegu impulsiga, mis kandub noorematele õpilastele, kes innukalt harjutavad, et ükskord oma brassis edukalt esineda.

Jõudu neile ja nende õpetajatele!

Kai Kiik

Kerkrades edukalt esinevad Brass I

heal rahvusvahelisel tasemel

Tähelepanu tuleb pöörata paljudele asjadele

Nõmme Muusikakooli Brass I on loodud 1992. aasta jaanuari lõpus õpetaja Aigar Kostabi initsiatiivil. Eesmärgiks oli õpilastele ansamblimängu kogemuste andmine ja koosmusitseerimise võimaldamine. Samuti arendada vastupidavust, üksteise kuulamist ja isiklikku vastutust oma partiidega toimetulemise eest. Sellega seoses on omistatud pidevat tähelepanu kõlakultuurile ja tämbrite kokkusulatamisele, intonatsioonile. Väga tähtis on repertuaari mitmekesisus: alates vanast muusikast tänapäevani ja n.-õ. tõsisest kergeni.

Tänase seisuga on Brass I 3,5-aastane ja tänu õpilastele, nende töökusele on tal olnud väga palju esinemisi (üle 40 avaliku esinemise). Seehulgas niisugustel prestiižsetel üritustel, nagu A. Metsa päevad Tartus, EMA trompetipäevad jne. 1994. aasta trompetipäevade suurest kontserdist Estonia kontserdisaalis on ka Eesti Raadio lindistus.

Neljal korral on saavutatud noorte puhkpillimängijate konkursil Eestis esikoht: 26.januaril 1994 Tallinnas Mustpeade Majas, 21.märtsil 1995 Paides ja 5 päeva hiljem EMA trompetipäevade konkursil Põltsamaal. Hollandis konkursil esineti Eestist esimese noorte puhkpillimängijate ansamblina. Varem on käidud välismaal kahel korral: 1991.aasta mais Bad Krozingeni festivalil ning 1995. aasta aprillis-mais anti kontserte Rathenow' kirikus ja kultuuripalees. Juhendajateks on selle aja jooksul olnud õpetajad A.Kostabi ja Ü.Sõro.

1993.aastast peale on esinema hakanud ka Nõmme Muusikakooli Brass II, sageli duublina koos Brass I-ga. Sel puhul on dirigendiks olnud ka A. Lend.

Ülo Sõro

Ilus flöödimäng viib õpilase koolimuredest eemale

Kolm aastat tagasi sai flöödiõpetaja Marika Olesk Soome kolleegidelt flöödiansamblile seatud jõululaule. Kuna olid lähenemas jõulud, proovisime neid lugusid õpilastega. Lapsed vaimustusid sellest. Samal ajal juhtus olema ka neli enam-vähem võrdse tasemega flööditüdrukut, kes olid huvitatud koosmängust: Eva-Liisa Sutrop, Tiiu-Triin Sutrop, Ruth Rauk ja Ele Nugis.

Proovid toimusid õhtuti pärast muusikatunde. Raske oli alguses küll - kellel oli järgmiseks päevaks palju õppida, kellel kontrolltöö ja aega jäi väheks. Sellegipoolest tuldi ja mängiti. Ilus muusika ja koosmängimine viis neid igapäeva koolimuredest eemale.

Mida andis selline koosmängimine? Minu arvates õppisid nad üksteist paremini tundma, üksteisega arvestama. Kõige olulisem - koos esinema.

Ansamblimäng on huvitav nii kuulajale kui ka esinejatele endile, seetõttu on etteastumisi olnud päris palju. Kuna ansambel on näidanud ennast väga heast küljest, on kooli juhtkond pakkunud lastele toredaid mängimisvõimalusi Soomes ja Rootsis. On esinetud ka solistidena. 1995. a. said üle-eestilisel laste muusikakoolide vahelisel konkursil Tiiu-Triin Sutrop I ja Ruth Rauk II koha.

1997. a.toimuvale üle-eestilisele konkursile käib juba

ettevalmistustöö. Õpilasi-flöödimängijaid, kes soovivad seal esineda, on seekord tunduvalt rohkem.

Marika Olesk

Koosmängu rõõm

Tänuväärne on õpilaste kaasamine ansamblitesse ja orkestritesse. Sealt saadud koosmängurõõmu individuaaltunnis pakkuda ei saa. Ning küllap pingevabam ja emotsionaalsem musitseerimine orkestris avaldab positiivset mõju ka individuaaltundidele. Soliste tuleb neist õpilastest vähe, orkestris on aga enamusel tulevikus võimalus mängida. Orkester on õpilastes tekitanud ka toreda ühtekuuluvustunde - kooli vaim on täitsa olemas.

Paranenud on olukord meetodika ja noodimaterjali kättesaadavusega. Seda palju tänu Heiki Kalausele, kelle tunnid meie kooli trombooni- ja baritoniõpilastega paar korda aastas on muutunud juba traditsiooniks.

Probleeme on ruumidega (kus ei oleks). Tänu vaid läänepoolsele abile ei ole olukord pillidega lootusetu. Riigipoolne investeerimine sellistesse valdkondadesse peaks kiirelt paranema, sest õpilaste hulk kipub iga aastaga suurenema.

Toomas Paiste

Klarnet ja saksofon

Meie kool on eksisteerinud juba tublisti üle 40 aasta. Sama kaua on siin õpetatud ka klarnetimängu ja tegutsetud klarnetikvartetiga.

Saksofoniõpetus piirdub aga 4-5 aastaga. Seni lihtsalt puudusid instrumendid. Saksofonikvartett sai jalad alla alles 2 aastat tagasi, kui õnnestus sõpruskoolidelt saada toredat noodimaterjali.

Sõpruskoolle on meil 4: Lätis Riias, Rootsis Helsingborgis, Saksamaal Rathenow's ja Soomes Kesk-Helsingi Muusikakool. Suurt elevust on esile kutsunud esinemised nendes koolides ka minu ainete osas nii ansambli kui solistidena.

Oleme osa võtnud kõikidest muusikakoolide vahelistest klarnetikonkurssidest Eestis ja alati koju toonud auhinnalisi kohti nii solistide kui ansambli osas. Oleme käinud arvukatel esinemistel Tallinnas nii koolides, näituste avamistel kui ka mujal. 1995. a. esines meie klarnetist edukalt Riias noorte muusikute rahvusvahelisel festivalil.

Muret teeb see, et koolil ei ole ikka veel võimalik piisavalt osta uusi kvaliteetseid instrumente. Palju maksab ka hangitud noodimaterjali paljundamine õppeotstarbeks. Ülikallid on poest ostes klarneti- ja saksofonikeeled.

Minu arust meeldib lastele eriti ansambli mängida. Eks hulgakesi ole ikka kindlam esimesi samme astuda. See on hea eeltöö edaspidiseks orkestrimänguks. Omakorda on meie varsti 5-aastaseks saaval puhkpilliorkestril oma osa selles, et nende pillide õpetamine on saanud hoogu juurde. Sinna pääsevad ainult parimad õpilased ja selleks tehakse hoolikalt ansambli tööd. Kõik see on andnud häid tulemusi.

Näiteks on meie kooli vilistlasest Vahur Nurmist sirgunud Estonia Teatri orkestri klarnetirühma kontsertmeister ja pedagoog G. Otsa Muusikakoolis. Meie kooli vilistlane Martin Kuuskman on pääsenud edasi õppima Ameerikasse ja on seal edukalt läbi lõõnud.

Rõõmu teeb ka see, et paljud meie vilistlased-klarnetistid töötavad Eesti Televisioonis ja raadios, mängivad orkestrites, on õpetajateks mitmetes muusikakoolides.

Ootame alati esinemiskutseid Tallinna piirides.

Villu Musting,
klarneti- ja saksofoniõpetaja

K. Singi "MAARJAMAA MISSA"

täiuslik kehastus

Selle aasta augustis tähistasime sõltumata Eesti Vabariigi taastamise 5. aastapäeva. Iseseisva Eesti Vabariigi taassündi valmistasid ette paljud eesti heliloojad. Kuid selleks ei piisanud ainult sotsiaalse protesti teoseist, mille hulgas eriti suurt rolli mängisid Veljo Tormise oopused, mis olid loodud juba stagnaajal. Seda oli vähe, sest kõikidel rahvastel oli raske elada Nõukogude imperiumis. Ei piisanud selleks täiel määral ka puhtpatriotilistest muusikateostest, nagu René Eespere kantaat "Läkitus maailma rahvastele" või Alo Mattiiseni tsükkel "5 isamaalist laulu". Oli vähe kuulutada "Eestlane olen ja eestlaseks jään", pidi veel näitama, mille poolest eestlased erinevad vaimses plaanis teistest rahvustest. Seda ülesannet pidas silmas Kuldar Sink (1942-1995), helilooja, kes alati seisis kaugel poliitikast. Tema "Maarjamaa missa" on selles mõttes niisama tähtis eestlastele, nagu oli sakslastele Brahmsi "Saksa reekviem". Helilooja suutis siin näidata eesti vaimu omapära nii täiuslikult, nagu seda pole teinud ükski teine muusik.

"Maarjamaa missal" on hämmastav saatus. See teos on loodud aastatel 1987-1990 traditsioonilistele ladinakeelsetele tekstidele, kuid pole siiani tervikuna ette kantud niisugusel kujul, nagu seda soovis helilooja. Takistusteks on: 1) oopuse maht - "Maarjamaa missa" kaheksa osa kestavad kokku üle kolme tunni; 2) teose ebatavaline koosseis - segakoor, meeskoor, poistekoor, solist - sopran, orel, parmupill, torupillid, kannel, harf, kellad, suur trumm ning 3) samuti kooripartii keerukus. Teos on tuntud esijoones Mai Murdmaa balleti "Maarjamaa lunastus" järgi, kus on kasutatud viis osa "Maarjamaa missast" (lavastatud 1989); üksikud osad sellest oopusest on ette kantud iseseisvate religioossete teostena. Seejuures isegi niisugusel kujul mõjustas K. Singi "Maarjamaa missa" tugevasti eesti rahva eneseteadvuse formeerumist.

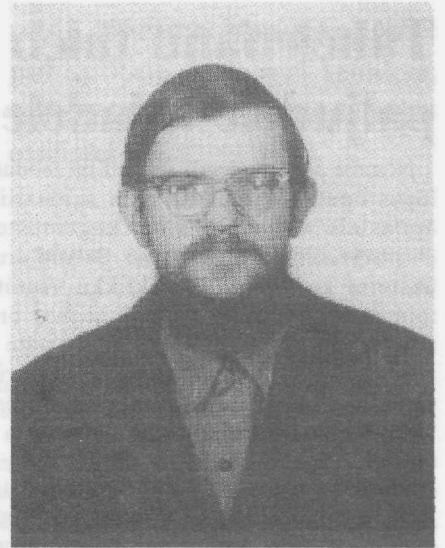
"Maarjamaa missa" ei ole tavaline liturgiline teos, vaid pigemini filosoofiline oopuse eesti rahva iseloomustamiseks. Oma grandioosses tsüklis kaldub Kuldar Sink kõrvale traditsioonilise missa osade kanoonilisest järjestusest.¹

Mitte juhuslikult pole teoses kaks osa pealkirjaga Ave Maria. Teatavasti hakkasid Liivimaad nimetama Maarjamaaks ristiriitlud. Piiskop Albert kasutas seda täiesti ametlikult oma kõnes Lateraani kirikukogul 1215. a. Hiljem on saanud sellest Eestimaa poeetiline nimetus (kõrvalelavad lätlased seda praktiliselt ei tunne). Kuldar Sink kasutab oma teoses seda asjaolu mitmes tähenduses.

Esimene neist põhineb kristlikul legendil Jeesuse Kristuse kohtumisest oma emaga Kolgata teel, mis on olemas ainult apokrüüfilistes teostes. Siit on pärit tava paluda Neitsi Maarjalt eestkostmist oma poja eest hädaohus, mis on kõige rohkem levinud Itaalias. Helilooja

ei lähe sellest mööda. Ta nagu palub, et Jumalaema ei jäta oma rahvast raskel ajal. Eriti on see märgata osas Ave Maria I, mis on kirjutatud solistile oreli ja segakoori saatel. Neitsi Maarja on siin puhtuse sümbol. Intonatsioonilisest küljest on see osa varieeritud palve; ka vormiarendus domineerub variatsioonilisus.

Kuid kõigi nende hüüete taha, mis on suunatud Neitsi Maarja poole, on peidetud ka sügavam mõte. Kõige paremini on väljendatud seda vene religioosne filosoof Nikolai Berdjajev oma töös "Loomingu mõte". Ta kirjutab: "Neitsi Maarja kaudu algas inimese vabastamine, Neitsi Maarja kaudu võtab Maa

Allegro MM=66 Ave Maria

SOLO

KOOR

OREL

Ave Maria I, ühtlasi kogu oratooriumi algus

vastu oma rüpe Logose, Absoluutse Inimese. Lunastuse religioon /.../ loob igavese naiselikkuse kultuse, Neitsi kultuse, kes võib sünnitada ainult Vaimust.²

Seda ülimat vaimsust palubki Kuldar Sink oma rahva jaoks. Selleks pole vaja mitte mingit erilist annet, seda võib saavutada iga inimene. Berdjajev formuleerib seda mõtet järgmiselt: "Geniaalne elu ei ole loomulik elu /.../. Uus inimene on kõigepealt inimene muudetud sooga, kes taastab endas sarnasust Jumalaga."³

Kuid kes on Kuldar Singi arvates see uus inimene? Puhtmuusikaliste vahenditega vihjab helilooja, et see on eestlane. Nii annab ta üldnimliku harfi motiivi osast Agnus Dei eesti rahvapillidele ning osades Sanctus ja eriti Ave Maria II seda järjekindlalt muutes. Ta ei varja eestlaste iseloomu praegusi jooni, kuid unistab ajast, millal tema rahvas saab sarnaseks Jumalaga. Selles on midagi liigutatavat.

Ent seejuures ei soovi Kuldar Sink, et tema rahvas muudaks oma iseloomu. Ka sellest annab ta teada muusika kaudu. Eestlased olid nende alistamise ajal paganad, paganlikkuse jooned on säilinud praegugi igas eesti hinges. Ka see

peegeldub "Maarjamaa missas". Mõnikord muudab helilooja sümfooniaorkestri pillide funktsioone, näiteks suur trumm kõlab sageli "Maarjamaa missas" nagu nõiatrumm Tormise teostes. Kooripartii kasutab Kuldar Sink sageli liikumist sarnaste vältustega (Kyrie, Gloria, Sanctus). Kuid see ei meenuta koraali, eriti kui Sink arendab materjali *fugato*-des ja kasutab seejuures kõnehäält, nagu osas Kyrie. Pigem on niisugused lõigud sarnased šamaanlike nõiasõnadega. Niisugune muusika annab ka kõige paremini edasi mõtet, et rahva kannatus on juba otsas.

Aastatel 1989-90 oli sellisel muusikal ka teine varjund. Eesti territooriumil elas peale eestlaste tol ajal 15 väikerahvast, iga rahvas oma tavade ja traditsioonidega. Kogu see konglomeraat oligi tol ajal Eesti rahvas. Suurel määral valitses seal eesti vaim. On teada, et 1991. a. hääletas isegi suur osa siniseid venelasi Eesti Nõukogude Liidust väljaastumise poolt. Ülle Sink kirjutab, et helilooja töötas eriti edukalt "Maarjamaa missa" kallal Setumaal, kus on säilinud erinevate rahvatraditsioonide segu.

"Maarjamaa missas" on, vaatamata kõikidele kirikukaanonitele, osa Pater

— eesti vaimu omapära

noster. See pole juhuslik. Selles peamises kristlikus palves on juttu vaimsest heaolust ja rahulikust tööst. "Anna meile leiba iga päev" ja "Anna andeks meie võlad" - need on selle palve mõttesõnad. Palve igapäevast leivast on väga tähtis eestlaste jaoks, kes on alati olnud talupoegade rahvas. Selle osa vorm on Singil üsna keeruline ja sisaldab palju polüfoonilisi momente.

Kui Kyrie Maarjamaa missast on kannatuste pilt, siis Gloria on täis optimismi. Mõnes mõttes on need osad vastandid, kummatigi on nendes palju ühist. Nii siin kui ka seal kasutab helilooja võimsaid unisoone ja kõnet (Glorias isegi karjumist). Ka vormiliselt on need sarnased, kulminatsioonidega alguses ja lõpus Gloria on nagu Kyrie peegeldus. See näitab, mis peab saama eesti rahvast, kui

rahvapillid, sümfooniaorkestrist laenatud suur trumm on oma funktsiooni muutnud ja kõlab, nagu märkisime, šamaani trummi moodi. Rõhutatakse osade vastandamist kasutab Sink mõlemal pool sama intonatsioonilist materjali, osavalt muutes Agnus Dei üldnimlikke kujundeid eesti vaimus Sanctuses.

Credo on vist Maarjamaa missa kõige helgem osa, mitte juhuslikult tahtis helilooja esialgu sellega oma teost lõpetada. Poistekoori ja naishäälte tämbriid annavad sellele üleva iseloomu. Mai Murdmaa, kes tundis heliloojat teistest paremini, on öelnud selle osa kohta: "Mulle paistab, et Kuldar Singil oli kaks hinge. See muusika ei ole ainult ülemlaul Issandale, vaid ka pihitumus. Siin näitab helilooja kõige puhtamat, mis oli

tämbriiselt: valitsevad ju osas Pater noster peamiselt madalad meeshääled. Siin avalduv igapäevase ja igavese konflikt ei ole nii otsene kui eelmistes osade antinoomiates, sest igapäevane on ju igaviku lahutamatu osa.

Ave Maria II teose finaalina erineb väga osast Ave Maria I. See pöördumine Neitsi Maarja poole ei ole nii puhas nagu esimeses osas. Peale selle on see palju rohkem eestindatud, kui võib nii öelda. Siin on nagu kokku võetud kogu missat läbivad konfliktid. Osa Ave Maria II on ülesehituselt keerulisem kui I osa. See algab eesti rahvapillide pika sissejuhatusega (Sanctuse kaja). Siis tuleb enam-vähem rahulik materjal, mida esitavad orelil saatel solist, peamiselt aga segakoor (kajastus osadest Ave Maria I, Pater noster, Credo, Gloria). Kuid järkjärgult kasvab see üle tragöödiaks. Keskpäik on dramaatiline. Siin võime me leida kõik vahendid, mis valitsesid osades Kyrie, Sanctus ja osaliselt Pater noster. Ei ole unustatud ka eesti paganlikkust, kuid siin on see osavas sünteesis kiriku intonatsioonidega. Repriis on helge ja teose lõpp isegi juubeldav. Helilooja nagu usub, et lõppude-lõpuks võidab Hea.

Maarjamaa missal on suurepärase struktuur. See ei ole märgatav, kui teost mängitakse mitte tervikuna. Traditsioonilise missa osade järjekordade vahetamine ei ole juhuslik, vaid tihedalt seotud teose sisuga. Kokkuvõttes on struktuurilised muutused autorile vajalikud oma peaidee väljatoomiseks: eesti rahvas võib ümber töötada kõik, mis on loodud maailma kultuuris, loobumata oma rahvuslikust iseloomust, ja jõuda helge tulevikuni. Teos on üles ehitatud kui antinoomiate paaride järjestus, mis aga ei ole sümmeetriline, vaid annab kulminatsiooni kuldlõikepunktis. Osade järjekord on otseselt seotud nende sisuga. Kirjutame selle välja.

Eesti rahvapillid ja trumm Agnus Deis

ta jõuab välja oma tollasest seisundist. Pangem tähele, mida kriipsutab Sink alla kulminatsioonilise osa tekstis: "Au olgu Jumalale kõrges!"

"Ja maa peal rahu ja inimestel hea meel!" ja "Au meie isade Jumalale!" (niisugune on ladinakeelse teksti sõnasõnaline tõlge). Gloria väga optimistlik muusika on ereda eesti iseloomuga nii intonatsioonilise keele kui ka arenguprintsiipide osas.

Keerulisem on antinoomia osade Agnus Dei ja Sanctus vahel. Kui Kyries ja Glorias oli vastandamine põhiliselt kurja ja hea vahel, siis teises antinoomias on vastandatud omavahel ülemaailmsed ja rahvuslikud kujundid. Agnus Dei on nagu nende võtete kollektsioon, mis eesti muusika on laenanud internatsionaalsest muusikakeelest. Siin võime me leida protestantlikku koraali ja imitatsioonilist polüfooniat, peegeldusi ja *glissandosid*, ülikeerulisi harmooniaid ja kõnehäält, suurendamisi ja vähendamisi, homofoonilist-harmoonilist stiili ja *ostinatosid*, häälet ristamist ja sümfooniaorkestrilt laenatud harfi... Sanctus on nagu selle vastand. Enamik muusikat on ühehääline (oktaaviline) nagu eesti rahvalaul, saates on kasutatud eesti

tema iseloomus." Samal ajal on see osa varjatud vastand osale Pater noster, isegi

Ave Maria I	Kyrie	Agnus Dei	Pater noster	Sanctus	Credo*	Gloria	Ave Maria II
Palve eestkostmisest Jumalale	Rahva kannatused	Võõrad elemendid eesti kultuuris	Igapäevane	Oma iseloomu säili-	Igavene	Rahva optimism	Lootus, et kõik tragöödiad viivad hea lõpu poole

* teose kulminatsioon

Mida öelda lõpetuseks? On väga kahju, et seda eesti muusika šedöövrit ei ole ette kantud niisugusel kujul, nagu seda soovis helilooja. Kuid ma usun, et Eestis on kooridirektoreid ja instrumentaliste, kes suudavad seda teha. Eesti rahval on õigus kuulda tervikuna oma helilooja üliandekat teost.

¹ Mai Murdmaa balleti kavalehes annab Ülle Sink osade järgmise järjekorras: Agnus Dei, Gloria, Kyrie, Ave Maria I, Ave Maria II, Sanctus; Pater noster, Credo (vt. Maarjamaa lunastuse kavaleht). Osade lõplik järjestus oli Kuldar Singil järgmine: Ave Maria I, Kyrie, Agnus Dei, Pater noster, Sanctus, Credo, Gloria, Ave Maria II (Ülle Sink suuliselt nende ridade kirjutajale).

² N. Berdjajev. Smõl tvortšestva teoses "Filosofija ljubvi", k. 2, Moskva, 1980, lk. 422.

³ Samas, lk. 429, 430.

Väga peenelt on seda tunnetanud Mai Murdmaa, kes on öelnud Maarjamaa missa kohta: Siin ei ole midagi kehalist, sugulist, see on puhas vaim. Kesksõo intuiitvne tunnetus on väljendatud tema balletis väga selgelt: nii on Ave Maria I lavastatud mehele seelikus.

HELIPLAAT EESTIS

Heino Pedusaar

Algus ML nr. 1 (1996)

Saksa firma Odeon on ajavahemikus 1926 või 1927 kuni 1930 (hiljem enam mitte) jäädvustanud eesti muusikat vähemalt 158 plaadipolele. Esimene suur salvestusessioon korraldati võimsa avalöögi meie väljapaistvate lauljate osalemisel. Päris tõenäoliselt toimus see (Karl Viitoliga kindlasti!) Berliinis.

Ülejäänud osa selle kaubamärgi all leiduvast moodustavad laulud mitmelt meeskvarterilt, taas Paul Pinna arvukad kupleed, H. Fosteri virtuoossed ksülofonipalad ning segakoori Ilo ja "Estonia" Muusika Osakonna koori ettekanded.

Kõigi Odeoni plaatide kohta on nendega äritsenud firma kataloogis märge salvestamise kohta nimelt Berliinis. Kuid vähemalt osa nendest peaks siiski olema tehtud kohapeal, sest mõeldamatu oluks nendel aegadel tarida terveid suuri koorikollektiive kaugele Saksa- maale.

Nendele plaatidele tuli Ants Lauter, kes luges Friedebert Tuglase, Anna Haava ja August Kitzbergi teoseid ning "Kalevipoega". Etlejana esines ka Meta Luts.

Põnev on tõdeda, et Odeoni pakutud repertuaarivalikus ilutses koguni kaks välismaist kuulsat ajaviiteorkestrit eesti heliloominguga — Sandor Józsi salong-orkester Raimund Kulli "Popurriiga eesti viisidest" ja Dajos Béla "Kunstlerkapelle", ühe sõnaga publikulemmikust mustlasprimaši kõlavärvikas orkester... meie pianistist helilooja Vladimir Padva tantsupaladega.

Kaubamärk Columbia on pärit juba 19. sajandi lõpust, kui seda nime kandev firma hakkas Ameerikas fonograafirulle tootma. Peatselt paisus see The Gramophone / Typewriter Company kõrval suuruselt teiseks heliplaatide valmistajaks maailmas. Euroopa turu või vähemalt selle mingi osa õigeaegseks hõivamiseks loodi kibe-kähku osakond ka Londonis ja seal hakati edaspidi, kui aeg juba parajalt küps, ka eesti plaaditoodangut kureerima.

Columbia andis eesti muusikast tõenäoliselt 56 heliplaati 112 palaga. Üks reklaam 1928. aasta sügisest rõhutab eriliselt, et tolle firma pakutavad uued ülesvõtted on tehtud Viva-Tonal-süsteemis elektri teel.

Columbia etiketti kandvad tooted võisid kohalikule turule jõuda päris varakult, ometi ei näita Esto Muusika kaubakataloog 1927. aastast veel ühtki kõnealuse firma poolt välja antud eesti repertuaariga plaati.

Samas leiame Columbia toodangust varsti mõndagi huvitavat ja kultuuriloo seisukohalt olulist, sealhulgas ka välisesinejaid eesti repertuaari mängimas (orkestrid The Silver Stars band ja The Crystal Military Band puhkpillimuusikaga). Kanna olid sellesse firmasse kinnitanud ka Tallinna heatasemeline džässorkester The Murphy Band, laulurahvast aga "Estonia" Muusika Osakonna koor (juhatas Juhan Aavik), Tallinna Rahvaülikoolide Seltsi segakoor (Tuudur

Ludmilla Hellat-Lemba

Vettik) ja Tallinna Meestelaulu Selts (August Topman).

Üldse õhkab Odeoni toodangust ilmset suundumust väärtteostele. Plaatide laulsid Aleksander Arder, Olga Torokoff-Tiedeberg, Arne Viisimaa, Konstantin Savi, Marta Rungi, viiulisoolosid mängis Hugo Schütz (Schüts). Sõnakunsti osas esinesid Felix Moor ja Hugo Laur.

VIIMANE SÕJAEELNE SALVESTUSSESSIOON TALLINNAS

Tõele tuleb au anda, nende aegade plaadikataloogidest võis tüüpiliste "kassatükkide" ja menulauljate kõrvalt mõneti üllatavalgi hulgal leida ka süvamuusikat ja tippesinejaid. (Millegipärast peetakse kahekümnendate-kolmekümnendate aastate plaadirepertuaari ülekaalukalt kerglaseks.) Kunstikaaluselt kerkib eriliselt esile heliplaadistamine Tallinnas 1939. aasta suvel. Selle viis läbi Emil Daendler Kopenhaageni His Master's Voice'i harukontorist, mille kaudu juhtiti tegevust Skandinaaviamaades, kuid ka Baltikumis.

Töö oli seekord kujundatud eriliselt mahukaks ja ajastut ammendavaks. Ilmselgelt üritati seekord plaatidel dokumenteerida võimalikult kõike, mida eesti muusika suutis pakkuda nii tippinter-

Mart Saar

pretatsiooni kui uuema heliloomingu osas.

Tulemuseks oli peaaegu 250 salvestisest koosnev massiiv (niisiis tubli kaheksandik alates 1901. aastast selle ajani kõigi firmade poolt Eestis üldse tehtust!). Need olid hoolikalt valitud teosed eesti väärtmuusikast. Heliloojatest olid esindatud Artur ja Eugen Kapp, Heino Eller, Raimund Kull, Eduard Tubin, Juhan Simm, Enn Võrk, Evald Aav, Tuudur Vettik, Artur Lemba, noor Gustav Ernesaks (muide tervelt kahe koori- ja ühe soololauluga, samuti toreda minoorsevõitu marsiga), Aleksander Läte, Rudolf Tobias, Riho Päts, Mart Saar, Adolf Vedro, Juhan Aavik, Mihkel Lüdig jmt. Üllatavas mahus (ja tulevase ostjaskonna ammusest teada maitsesuundumust mõneti isegi eirates) jäädvustati suurvorm- ja orkestriteoseid — terveid sümfooniaid ja klaverikontserte.

Väärikas osakaal oli tänuväärset antud ka instrumentaalsele kammermuusikale, mida lauljaid eelistav plaadibisnis oli seniajani suuresti vältinud. Selgelt on näha, et seekord ei mindud enam välja pelgalt läbimüügi kindlustamisele. Tegijate pilk oli teadlikult koondatud Eesti muusika hetkepildi säilimisele elavate helidena. Niisiis meie ja kaugemagi tuleviku jaoks.

Sooloesinejatena olid 1939. aasta sessioonil hõivatud tegelikult kõik Tallinna väljapaistvamad lauljad ja instrumentalistid. Keskne roll oli täita Riigi Ringhäälingu orkestril, mida juhatasid Juhan Aavik, Raimund Kull, Olav Roots ja Verner Nerep.

Tulemuslikult rakendati ka paremaid koorikollektiive. Nüüd suudeti plaadile kammitseda juba orelit - tuntud organist Paul Indra mängis Peeter Süda, Evald Braueri ja Artur Kapi teoseid; koos "Estonia" Muusika Osakonna kooriga jäädvustati ka Rudolf Tobiase mõjus "Otsekui hirv..." (Psalm 42).

Lausa üllatab tosinajagu marsse jäädvustanud Tallinna Garnisoni Orkestri (Hindrek Luhari) eeskujulik tase. Ja laulusolistidest esitas Artur Rinne koos lapslaulja Stella Helderiga nende aegade raadiokontsertides kõigile jalamaid

teretuttavaks saanud laulu "Mikihiir merehädas".

Mikrofoni ette tuli ka mitu prominenti. President Konstantin Päts esines kõnega, samuti opositsiooni juht Jaan Tõnisson, Riigikogu eesistuja Mihkel Pung, peaminister Kaarel Eenpalu ja Tallinna linnaapea Jaan Soots. Just tema esinemine jäi üldse viimaseks sõja eel tehtud heliplaadisalvestiseks.

Vahepeal puhkenud sõja tõttu see üli-väärtuslik valik Eestisse müügile enam ei jõudnud. Täpsuse huvides võib lisada, et osa seekord tehtud salvestistest toodi prooviplaadidena siiski Tallinna, Riigi Ringhäälingusse, kus neid hakati saadetes kasutama. Paraku hävis see materjal Estonia teatrihoones koos terve fonoteegiga kurikuulsa märtsi pommirahe all.

Kuid siin on oluline tähelehelda, et osa sellest materjalist on siiski kättesaadavaks tehtud välismaal. Päästeaktsiooni korraldas paguluse algusaastail Rootsis asutatud Eesti Majandusühing Produkt eesotsas Lembit Kriisaga, kes ilmselt rohkem missiooni-tundest kui kaubanduslikku eesmärki silmas pidades sõandas müügiks tellida His Master's Voice'i ennesõjaagetest ülesvõtetest ligikaudu pooled algupärast süvamuusikat kandvad 1939. aasta plaadid. Need pressiti omaaegsetelt originaalmatriitsidelt ja tiraaž pidi igal tiitlil olema vähemalt 300.

HELIPLAAT RAHVUSKULTUURI OSANA

Siia sobib lükkida paar tagasimõtet. Veel kuuekümnendate aastate künnisel olid ainukasutusel šellakisegust pressitud, kergesti purunevad ja üsna piiratud salvestuskestusega vana tüüpi heliplaadid. Need andsid kehvapoolses kvaliteedis heli. Siis tuli hoopis parem ja vastupidavam vinüüldist LP ehk kauamängiv plaat ning välismuselt samasugune stereoplaat koos vastavate uut tüüpi elektrigrammofonide-taasesitusseadmetega.

Ometi on ammustest aegadest meieni jõudnud tohutut kultuuriloolist tähendust omav massiiv helisalvestisi,

millele on siin-seal omistatud väga tabav nimetus: *maailma fonoteek*. Säilinud plaatide üldarvu ei oska keegi enam kokku rehkendadaagi...

Osakeseks tollest maailma fonoteegist osutuvad ka iga rahva ahtamast kultuurivaldkonnast tehtud kunagised heli-ülesvõtted, niisiis -Eesti osas- ka need-samad vanad grammofoniplaadid. Ühtekokku moodustavad need tubli tüki helisevat ajalugu või ajalugu helides, niisiis rahvusfonoteegi. Ja nüüdsest (õieti öelda juba päris ammusest) ajast püstitubki restauraator-helirežissööride ja tehnikute ees edasilükkamatu ülesanne: kogu see mahukas omaaegseid kultuurivaldkondi jäädvustav-taastutvastav kogum süstemaatiliselt läbi töötada — eesmärgiks päästa seda, mida veel päästa õnnestub.

Nüüd võime tagantjärele veel ainult kahetseda, et selle unikaalse fondi, Eesti rahvuskultuuri ühe olulise osa kogumine ja ühtlasi korrastamine restaureeritud ümbersalvestiste kujul algas tegelikult liiga hilja, alles 1950-ndatel aastatel.

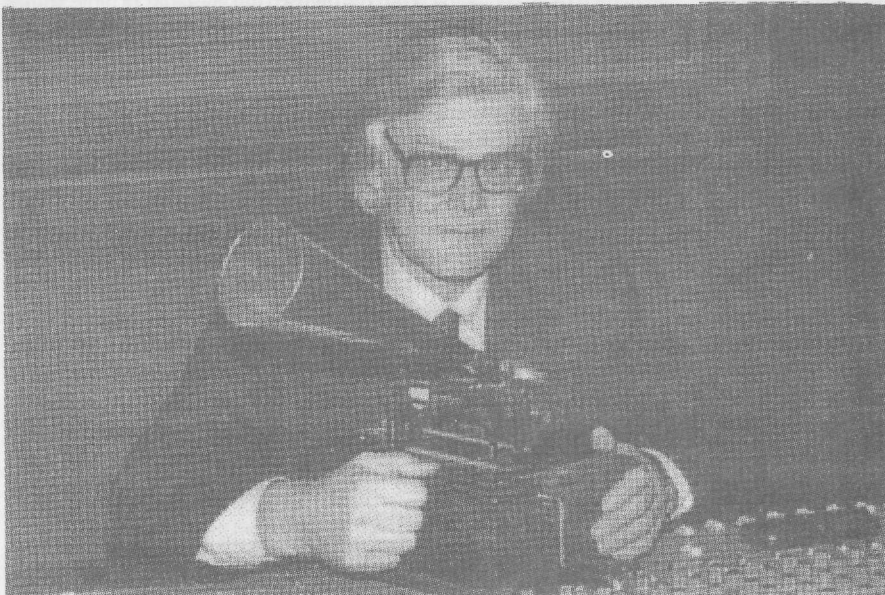
Sellekohane tegevus õnneks siiski käivitus ja on nüüdseks viinud oma-aegsete eesti heliplaatide tervikliku koondkataloogi valmimiseni. Samuti jätkub tolle fondi jäänukite taasarhi-veerimine ja/või teistkordne välja-andmine nüüd juba hoopis säilimis-kindlamal kujul. Mõni aeg tagasi toimus see veel kaوامängivate heliplaatide ja -kassettide, kuid nüüdsest kompaktdiskide vm. sootuks täiuslikumate digitaalkandjate vahendusel.

Niisiis on ajavahemikku 1901-1939 kuulunud eesti helisalvestisi olemas ka retroväljaannetena. Eestis on seda tegevust läbi mitme aastakümne korraldanud peamiselt omaaegne NSV Liidu heliplaadifirma Melodija ja selle allasutus Tallinna Heliplaadistuudio ning hiljem - kuigi hoopis piiratumas mahus - ka teised ettevõtted, nagu aktsiaselts Ilo, Forte jmt. Selles osas väärib tähelepanu ja tunnustust innuka amatöörhelirežissööri Jüri Kruusi ennast-salgav, sageli peaga-läbi-müüri-tormav tegevus Tallinnas ning harrastusmuusikust ühiskonnateadlase Viljar Nairise ennistustöö Stockholmis.

Ülimalt oluline on teadvustada sedagi, et heliplaatide ja laserplaatide pressimismatriitsid arhiveeritakse. Need on aga resistentsed metallist ja võivad väga kaua säilida, lubades edaspidigi teha koopiaid juba uue põlvkonna tehnika pakutavatele sootuks täiuslikumatele infokandjatele. Niimoodi võimegi kõnelda tuleviku jaoks metalli vermitud häälest.

KOKKUVÕTTEKS

Kõik see moodustabki ühtekokku eesti heliplaadi varsti saja-aastasest arenguloost esimese, teedrajava lõigu. Lünklik lähtematerjal põhjustab küll seda, et mitmegi kokkuvõtva arvu juures peaks diskograafias seisma lühend ca või märge ligikaudu ja bibliokirje mõni osa tuleb varustada küsimärgiga või paremal juhul täpsustava õiendiga.

EUGEN KAPILE MÕELDES

Murdumine mistahes aines või olendis annab tulemuseks purunemise (murenemise, pihustumise, olematuse). Teade Eugen Kapi murdumisest oli küll juba mõnda aega eeldatav, kuid samas ka ootamatu ja kurb. Kuid tulevikuga jaoks ei tee teda olematuks isegi surm. Loojast jää järele ta looming!

Teda võis aastakümneid pidada edukaks meheks (selle sõna tänases tähenduses). Ja võib-olla jätkunuks temalgi stardipakust edasi vaid andeka *playboy* karjäär (ikka tänases tähenduses), kui poleks järgnenud karme sündmusi. Oli temagi 30-ndail elu nautiv noorhärna, seltskondlikuks partneriks rahakas sõber (ja sugugi mitte vähem lootustandev helilooja) Harry Feischner. Pool aastat pärast seda, kui Feischnerid olid juba lahkunud *nach Vaterland* ja kaasa viinud ka Eugen Kapi õe Elisabethi, on teada fakt, et ta ohkas 1940. a. juunipöörde aegu Vabaduse platsi-äärses Kultase välikohvikus ühele kolleegile kõrva sisse: "Mis nüüd küll meist saab!?"

Aga ei saanud midagi halba! Vähemalt talle mitte.

Ta oli juba noorukiaastates loonud mitmeid silmapaistvaid töid (sümfoonia poeem "Tasuja" - 1932; orkestrisüit - 1933; fantastiline avamäng "Kalevipoeg" - 1938; muusika draamalavastusele "Maa vabaduse eest" - 1939, jt.), mis paistsid silma nii autori isikupära kui rahvusliku omapära poolest. Ta oli juba siis tunnustatud eesti helilooja, kelle kohta ka E. Tubin kirjutas (1938), et ta "...loomingus avaldub palju inspiratsiooni. Ta kirjutab improvisatsioonilaadiliselt, kuid meeleolukalt ja värvikalt." O. Roots lisas E. Kapi kammerteoseid vaagides, et "need annavad ...tõendi autori püüetest suuremale iseseisvusele, rõhutades samas teostes esinevat eesti koloriiti ja rahvapärasust."

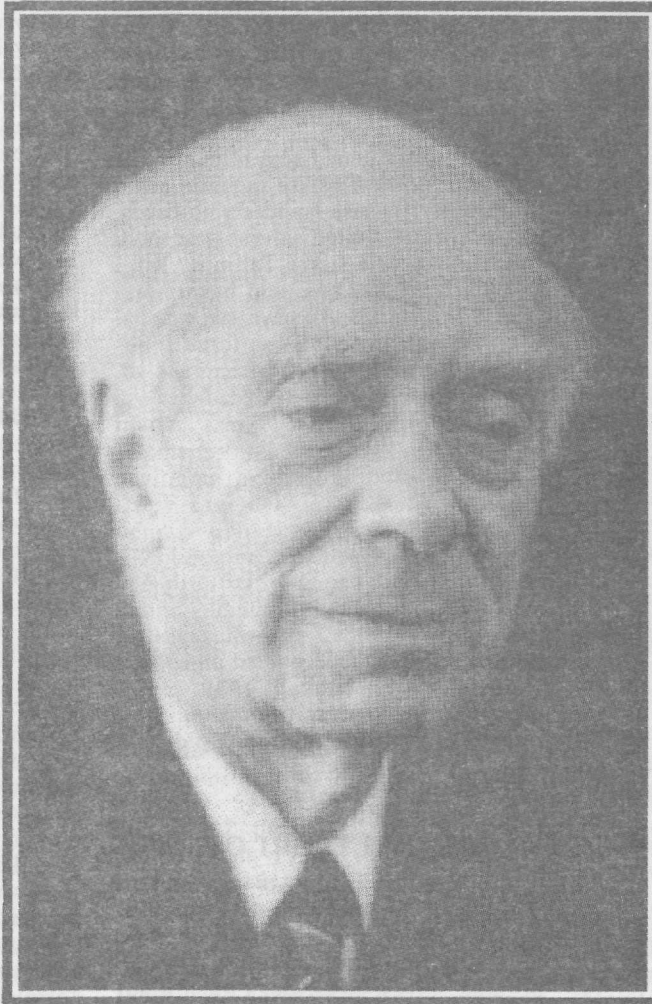
Kõike seda arvestades hoiti Eugen Kapil silm peal ka pärast juunipöörast. Teati ju sedagi, et ta polnud mingi radikaalne bujään, vaid elulistes asjades mõnusid eelistav ja sellisena ka üsna lojaalne natuur. Temaga saab asju ajada! Ta mobiliseeriti 1941 suvel punaväkke erilise valve all ja toimetati, kuhu vaja (nagu mitu teistki tollast eesti kultuuri tipptegelast).

Sõjaajal Venemaa tagalaoludes töödeldi andeid sootuks isemoodi. Neile loodi soodustingimusi, samal ajal kui kusagil mujal inimesed surid putukasurma (kuulidest, vaevadest, näljast). Neist tehtid **võrdsemad**. Üks **võrdsemate** madalama astme seltskond asutati Jaroslavlisse Eesti Kunstiansambli nimetuse all. Sealt valiti veelgi võrdsemad Moskvasse loomingulisele tööle - koos *kremļjovka pajokiga* ja võimalusega oma vastvalminud töid kuulda avalikult esitatuina. Väljalavali õnn langes ka Eugen Kapile, kellel 1942 valmis Moskvas iseenesest tähelepanuvääriv c-moll sümfoonia, mis tuli ka 1943. aastal 23. aprillil Konservatooriumi Suures Saalis esiettekandele dir. Sergei Gortšakovi (Zfeifeli) juhatusel.

Kas sõjaoludes on mõeldav midagi enam? Vaevalt! Aga Stalini suurriigis oli see tõepoolest mõeldav ja veel koos rikkalike bankettidega! Kas hoomab tänane looja midagi sellisest tähelepanust, hoolitsusest või aust, mis kõik toimus partei nimel? Eugen Kapp kui eluidealist sai siis nähtavasti küpseks!

Kuid inimlikkus ja loomuomane südamlikkus ei jätnud teda sellest hoolimata maha. Ka siis, kui ta naases Eestisse ja teda hakati igas suunas eedutama.

Ooperit "Tasuleegid" oli ta alustanud juba Venemaal 1943. a. Estonia

lavale tuli ooper esimese sõjajärgse algupärandina. 1945. a. omistati selle autori(te)le ja esitajatele Stalini preemia. Teos polnud panegüürika, küll aga siiras ajalooline muusikadraama rahvuslikul teematikal, mis liigutas iga eestlase meelt. Estonia etendused läksid tookord täismajadele ja seda mitmeid aastaid järjest. Veelgi enam! Kui keegi püüaks arvutada 40-ndate lõpul sündinud Sirjede protsenti eesti õrnema soo esnimena, siis olen veendunud, et see ületab mistahes teised naisened. Selleski on süüdi Eugen Kapp oma "Neeme aariaga" Martin Tarase hingestatud esituses (Anun Sirje sind...).

Eugen Kapi upitamine pjedestaalil ülespoole läks nüüd täie hooga edasi. Teda koormati mitmesuguste ametitega, ühiskondlike kohustustega ja esindusfunktsioonidega. See oli aeg, kui tehti stahhaanovlasi, imeehitajaid (meil tookord näiteks maaler Samm ja müürsepp Kärber), kust hiljem viis tee muinasjutuliste (kunst-)mehhanisaatoriteni ja lüpsjate-karjatalitajateni. Kõikvõimalike tiitlite, aunimetuste ja -ametitega koormati samuti Eugen Kappi - ja mõistagi ka kõrgendatud honoraridega loomingut eest. Aga looming ise kippus jääma üha kõhnemaks. Selline positsioon näis 60-ndail aastail ja hiljemgi veel igikestvana, auväärse ja mater-

iaalset kindlust loovana.

Hullus missugune! Hullus seepärast, et inimvõimel on omad piirid. Aega raisati tookord hullupööra, annetest rääkimata!

Tundsin Eugen Kappi isiklikult alates 1958. aastast. Ja vahel oli ta ülemäärasesst hõivatuses ka juttu. Paljuski näisid ta hinnangud tolle aja reaalsele elule pealiskaudsetena, isegi irreaalsetena. Kuid see, mis puudutas eesti muusikute hulgas toimunud inimsusevastaseid repressioone, häiris teda väga. Tema polnud selles kuidagi süüdi! Kuid ta tegi oma võimutäiuse aastail siingi õiglase kohtuotsuse: kunagised süüdlased pidid taganema ja ohvrite õigused tuli taastada! Ta pidas silmas konkreetse isiku potentsiaalseid võimeid, tema osa eesti kultuuriloos! Tema Tallinna Riikliku Konservatooriumi rektori oleku ajal taastati pedagoogiõigused äsja vangilaagritest vabanenud Alfred Karindile ja Tuudur Vettikule, samuti õppetööst kõrvaldatud Karl Leichterile.

Ta oli reeglina hea tervise juures kõik need viimased pool sajandit. Ta uskus rahvameditsiini, mille korrapäraseid protseduure jälgis ta truu ukrainlannast abikaasa Veronika. Väimuteritajana käis tal aeg-ajalt külas vana sõber Kirill Raudsepp (nende isadki olid omal ajal head semud). Seltskonnas oskas ta parodeerida paljusid kolleegide, et need ise ka said sellest mõnu.

Ainult kimbatust tekitas ta rohke looming, selle püsiväärtus meie kultuuriloos. Suurele koormusele vaatamata kirjutas ta ja väga palju. Selle hulgas on ka panegüürist ja kroonulikkude. Kuid on ka imeilusaid tundehetki, nagu näiteks "Tallinna pildid", "Leningradi süit" ja kantaat "Rahva võim". Ja kui ikka järele mõelda, oli ta üks isikupärasema helikeelega eesti heliloojaid meie sajandil, kes valdas võrdset häästi kõiki muusikažanreid. Kas ta oli ka hea pedagoog, sellest pajatagu parem ta õpilased.

Ühes olen aga veendunud: Eugen Kapp ei murdunud oma surmapäeval olematusse!

November 1926

26. novembril 1926 oli Tartus Birmuse saal tungil inimesi täis. Toimus Tartu Konservatooriumi esimese lennu aktus. Lõpetajaid oli pool tosinat.

6. novembril tähistasid tartlased kohaliku Balti-Saksa luuletaja ja muusikaarvustaja Carl Hunniuse 70. sünnipäeva. C. Hunnius oli Tartu Ülikoolis tudeerinud usuteadust ning pärast pidanud Kuressaares ja Miiitavis usuõpetaja ja organisti ametit. Saksamaal oli ilmunud tema luulekogusid, loonud oli ta ka soololaule. Nüüd oli ta Postimehe muusikaarvustaja ja elas kitsastes oludes.

Tallinna Rahvaulikooli segakoor oli saanud 5-aastaseks. Õpitud oli 109 laulu, nendest 90 eesti heliloojatelt. Aastapäeva-kontsert oli 14. novembril. Kõik kavasolnud 15 laulu olid oma dirigendilt T. Vettikult. Need leiti olevat omapäraseid ja lauljatele sobivad. Eriti tõsteti esile "Muistseid lausumissõnasid" ("Ussisõnad", "Hundisõnad" ja "Nõiasõnad").

EMO segakoor Juhan Aaviku juhtimisel korraldas 7. novembril Eesti uute koorilaulude kontserdi, esitamisel peajasjalikult Lauljate Liidu võistlusel auhinnatud tööd.

20. novembril oli Estonia kontserdisaal Karl Leinuse ja tema Põhjala koori päralt. Arvustajad olid ühel nõul, et tegemist on värske, elurõõmsate ja noorte häälega, sisuka esinemise, puhta intonatsiooniga ja selge ansambliga. Kava oli pikk ja pakkus raskeid laule. Leinuse, kellel oli kalduvus temposid mõnikord venitada, juhatas seekord hoogsalt. Eesti vanemate autorite Konstantin Tümpu ja Aleksander Lätte kõrval olid esindatud ka nooremad ja Soome heliloojad.

Suursündmuseks novembrikuu muusikaelus kujunes maailmakuulsa Tšehhi meeskoori esinemine. A. Lemba kirjutas: "Sarnast koori pole meie veel siin mitte kuulnud ja üldse on omale raske ette kujutada, et laulukultuuri suhtes võiks midagi kõrgeväärtuslikumat soovida, kui seda Tšehhi meeskoor oma temperamendirikka juhi O. Hilmeri juhatusel pakub."

21. novembril andsid Tartu Maarja kirikus kontserdi Artur Saat ja Alfred Karafin (Karindi). Kava oli meisterlikult kokku seatud. Selles leidis nii klassikat kui ka modernset muusikat.

Georg Stahlberg, kes märtsis oli saanud 60-aastaseks, esines jälle kontserdilaval. Aasta tagasi oli tema hääles roostemärke tunda, nüüd olid need aga kadunud. Postimees kirjutas, et Stahlberg laulab selles eas pea täie värskusega, kus teised lauljad end ammugi on pensioneerida lasknud.

2. novembril oli Estonia kontserdisaal viimase võimaluseni väljamüüdnud — esines kuulus vene laulja Dmitri Smirnov. Kava oli kokku pandud ainult vene muusikast, nagu Rahmaninovi "Kak mne bolno", Borodini Kavatiini, Tšaikovski "Kuuvalgel ööl" ja

Lenski aaria jm. Smirnovi haruldane hääle, mis küll juba ilmutas märgatavaid ajahamba jälgi, ja haruldasetl kütkestav ettekanne kütsid auditoriumi täiesti soojaks, nii et elav aplaus muutus lõpuks tormiliseks ovatsiooniks. Peale nimetatud kontserdi esines külaline veel edukalt Estonia operis. Kuid A. Lemba kirjutas ka: "Ainult väikeses orkestris, mida suure eneseohverdusega Kull juhatas, seisis tiibklaver, nagu kinos, et puuduvaid puhkpille asendada. Kaunis kurb pilt."

Meie silmapaistvamad viuldajad olid millegipärast nõuks võtnud minna kõik novembris Tartusse Vanemuise kontserdisaali esinema. Alfred Pappmehil oli temperamenti ja kaasaelamise võimet. Päevaleht kurtis ainult, et tema mängu hingestatus vahetevahel liiga nähtavale kippus ja poogna vigurdamises avaldus.

Artur Inglismanniga oli lugu umbes samasugune. Ta oli oma kontserdi peateoseks valinud J. S. Bachi Viulikontserdi nr. 2 F-duur, mis pakkus palju võimalusi interpreedi tehniliste oskuste esiletõstmiseks. Ka teised ettekantud teosed olid samalaadsed, andes võimaluse, nagu ütles Päevaleht, piirduda palja tsirkusliku osavusega. Sellised palad olid Sarasate "Mustlasviisid", Paganini "Veneetsia karneval" jt. Sageli jäi aga puudu hingelisest kontaktist.

Kuu lõpupoole esines Vanemuises ka Robert Peenemaa. Tema puhul läksid arvustajate hinnangud lahu. Päevaleht leidis, et hr. Peenemaa pole veel tehnilisel täiusel, Postimees väitis aga, et Peenemaa on viiulimängus õige kõrgele astmele jõudnud. Tõsi, ka Postimees leidis üht-teist soovitada.

Vanemuise kontserdisaalis esines novembris 1926 ka tšellist Paul Berkovits, näidates oma mänguga, et tšello võib olla viiulile tugevaks võistlejaks. Põhiteosteks olid R. Straussi Sonaat ja Dvoraki Kontsert.

3. novembril andis Viljandi Koidu saalis kontserdi noor, alles Milano Konservatooriumis õppiv lauljatar Anna Grünberg. Kava algas aariatena nimekatest ooperitest, kontserdi lõpp kuulus aga Eesti heliloojate lauludele. Viimased olid lauljatarile rohkem suupäraseid. Millegipärast olid aga kõik eesti laulud kurvameelsed (M. Saar "Kus on kurva kodu" jt.), mistõttu kontserdi lõpp jättis masendava mulje.

Jääb veel puudutada 1926. a. novembrikuu teatrilamusi.

Lully Wirkhausi 15-aasta lavategevuse juubeli puhul mängiti Estonias G. Jarno ooperetti "Metsaülesõit". Selles puudusid moodsate tantsude motiivid, mille asemel oli palju sisurikkam valsilaadne muusika, nagu väitis A. Lemba ajalehes Vaba Maa. Väga elava mänguga hiilgas juubilar, kelle auõhtu läks suurepäraselt korda. Teistest tegelastest paistsid silma mustlasõnimekandja Marta Rungi, krahvinna Ida Loo ja mõisavalitseja Alfred Sällik.

Mad Päts Rosinana G. Verdi "Sevilla habemeajajas"

Vanemuises läks 25. novembril viiendat korda täissaali ees Verdi "Trubaduur". Kui paar väikest komistust maha arvata, oli ettekanne elav. Ent muidugi pidi midagi ka äparduma: harmoonium mängis liiga kõva tulega ja puupillid polnud intonatsiooniks üksmeelsed.

20. novembril etendus Vanemuises Juhan Simmi juhatusel uuemaegne W. Granichstadeni ooper "Orloff", mis käsitles vene pagulaste elu. Teos oli lavale toodud kiirustades, mistõttu eriti viimane vaatus jäi segaseks. Orkestris oli moodustatud isegi jazz-band, kes mängis vaheldumisi suure orkestriga.

21. novembril etendus Viljandi Ugaldas I. Kalmani ooper "Hollandlanna". Seda oli siin varemgi mängitud. Kui aasta tagasi jättis tükk üpris kehva mulje, siis nüüd oli pilt teine. Eriti veetlevaks osutus pr. Hildeni printsess Juta, kes oma värvika mängu, sümpaatse hääle ja graatsilise kergusega võitis publikult rohkesti kiitust. Kostüümid olid sellised, et neid võis pidada Viljandi kohta luksuseks.

27. novembril võis Pärnu Endlas näha C. Zelleri "Linnukauplejat". Kristelit laulis kenasti pr. Kalbek. Oma parimat mängu näitas hr. Roots, kuigi tema lauluoskus jättis veel soovida. Täit sümpaatiat teenisid hr-d M. Mitt ja A. Teetsov professoritena. Etteruttavalt olgu öeldud, et 12. detsembril laulis Linnukauplejas peaosas Alfred Sällik.

Mati Märtn

Tulemas on saated Mart Saare koduradadest

Praegustel lühikesteks jäävatel ja uduselt hall-hämaratel päevadel on ETV võttegrupp Vardo Rumesseniga koos kõndinud MART SAARE koduradadel Hüpssaares. Käinud rabateid, otsinud helilooja hingejälgi metsaradadelt, puilt, rohukõrtelt, laukaserval, taevagi pilvedelt. Ja meistri klaveri helidest tema kodumajas.

Vardo Rumesseni ja Eesti Televisiooni ühine töö, Mart Saarele ja

tema klaverimuusikale pühendatud saade "Rabaprelüüdid" on ETV programmis 26. novembril. Režiissöör on Eino Tandre.

Seda tööprotsessi jälgis 2. novembril, mikrofon käes, Virve Noomet ja sellest saab lisaproductina raadiosaade pealkirjaga "Igavikku otsides", mis on eetris 23. novembril kell 21 nii Klassikaraadio kui ka Vikerraadio programmis.

NADEŽDA ANNIKO JA VERA POTEŠINA

Duett Potešina-Anniko oli 50-60-ndail aastail tuntud-armastatud kogu Eestis ja kaugemalgi. Nad said kokku sõjajärgseil aastail Filharmoonia solistidena ja jäid headeks sõpradeks V. Potešina surmani 1993. a. varasügisel.

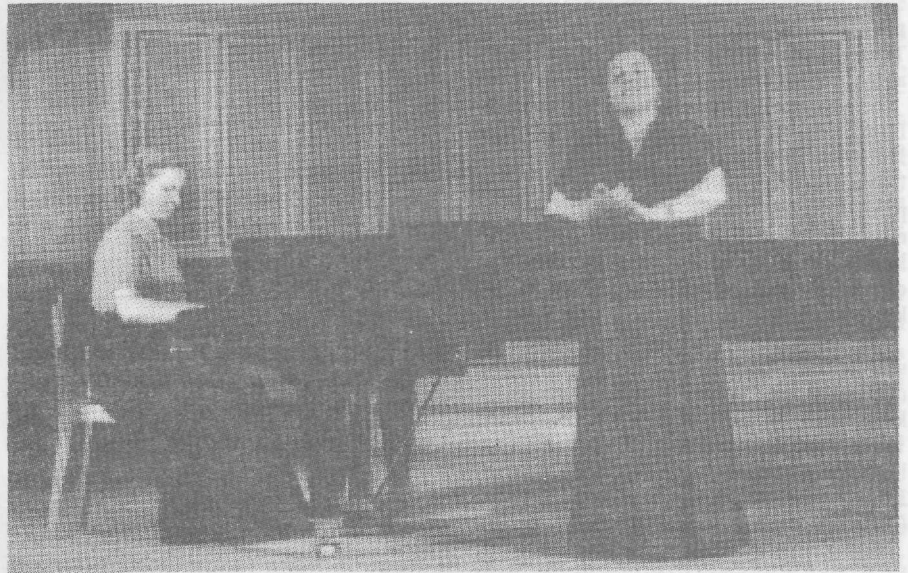
Vera Potešina sündis 1914. a. Petrogradis ja lõpetas haridustee Leningradi muusikatehnikumis parasjagu suure sõja alguseks. Teinud läbi Leningradi blokaadi, kaotanud mehe ja poja, sattus V. Potešina 1944. a. sõjaväestaabi sekretärina Tallinna. Siin leidis ta endale meelepärase elu- ja töökoha.

V. Potešinal oli ilus, suure diapasoniga hääl, silmapaistev musikaalsus ja ulatuslik repertuaar klassikast estraadini. Venekeelne publik hindas teda kõrgelt, oli küllalt neid juhtumeid, kus teda ei tahetud lavalt ära lastagi. Ka duetis N. Annikoga avaldusid lauljataride paremad jooned: sädelev vokalism ja lavaline vabadus. Kuid V. Potešina ei õppinud kunagi ära eesti keelt, ka mitte laulma selles keeles, mistõttu oli tema rakendamine Eestis piiratud ja mõeldav peaaesjalikult teistes NSV Liidu linnades.

Nadežda Anniko nägi ilmavalgust 1910. a. Tartus eestlannast ema ja venelasest isa perekonnas. Vanemad abiellusid Venemaal, kus ema teenis leiba ühes mõisas toatüdrukuna. Isa kui hinnatud oskustöölise ülesandeks Tartu Ülikooli juures oli nende ahjude ehitamine ja hooldamine, kus põletati teadlaste uurimisobjektiks olnud laipu.

Vera Potešina esinemas Rudnõi kultruurimajas, bajaanil saadab Pavel Aleksandrov.

Nadežda Anniko koos Viivi Sihiga laulmas Estonia kontserdisaalis

Sellest süngest ametist hoolimata oli mees tõsiusklik, hea laulja ja kanneldaja, koguni harrastusnäitleja.

I maailmasõja ajal evakueerus nüüd juba neljalapseline pere koos ülikooliga Venemaale, kus aga pereisa suri tüüfusesse. Ema naasis 1923. a. Tartusse ja nägi laste toitmise-katmisega hulga näguripäevi.

Hakanud Jekaterinburgis juba 8-aastasena laulma kirikukooris, leidis Nadja ka Tartu Õigeuskirikus rakendust oma ilusale häälele. 1928. a. abiellus neiu nahaparkali Eduard Suraga ja 1933. a. sündis perre tütar Irina. Abielukohustustel ei õnnestunud panna Nadeždat loobuma oma eluunistusest - saada lauljaks; tõsisem pürgimine selle soovi täitumise poole algas 1935. a. Tartu Kõrgemas Muusikakoolis R. Jõksi juhendamisel.

Kuigi veel muusikalise hariduseta, oli Nadežda Tartus juba tuntud laulusolist mitte ainult kirikuringkonnas: S. Kanni naiskoori liikmena sai ta sooleerimisvõimalusi, tema lauluoskust hindas kõrgelt M. Härma, toetades edasiõppimisplaane Tallinna Konservatooriumis. Sisseastumiskonkursi sõela ülim tihedus - 100 soovijat kümnele kohale! - näitas, et 1939. a. võeti vastu tõelised kuldkõrid. Järgnevatel segastel aegadel aga kadusid kõik - vastava lennu lõpetajate seas polnud ühtki vokalisti. Diplomita jäi ka Nadežda - tihe kontserditegevus ei andnud lõpuniõppimiseks lihtsalt mahti.

Sõja-aastail koostati konservatooriumi õppuritest ja Estonia artistidest brigaade sõdurite, haavatute ja koguni sõjavangide kunstiliseks teenin-

damiseks. Sõideti ringi nii Eestis, Lätis kui ka Venemaa okupeeritud piirkondades. Juba siis puutus N. Anniko kokku oma tulevaste töökaaslastega V. Sapožnini, P. Kalde, E. Sadde ja teistega.

Konservatooriumist lahkununa võttis lauljatar rõõmuga vastu P. Nigula pakutud koha Estonia teatris ja laulis 1944-1948. a. Olgat "Jevgeni Oneginis", Inglit "Deemonis", Polinat "Padaemandas", Suzukit "Madame Butterflys" jt. osi. Samal ajal tuli Filharmoonia muusikaosakonnast üha rohkem esinemispakkumisi, kuni Nadežda, nüüd juba Sillari nime all, tegi otsustava sammu: loobus teatrist kuupalgaga 8000 rbl. filharmoonia kasuks kuupalgaga 2000 rbl.!

Neil aastail laulis N. Sillari väga palju raadios, vahel 6-7 korda kuus. Teatavasti läksid siis muusikasaated otse eetrisse hilisemas Merekoolis asunud stuudiost. Toetava publiku puudumine ja iga pisivääratuse halastamatult fikseeriva mikrofoniga silmitsi seismine nõudis esinejalt suurt kokkuvõtmist ja enesekindlust. N. Sillarile selline esinemisviis aga meeldis, koostöös E. Lužinskaja, P. Nigula ja teistega valmisid üksteise järel kavade eesti ja vene klassikast, romantsüklid ja uudisloomingu tutvustused.

1947. a. abiellus Nadežda teistkordselt, kaugsõidukapteni Elmar Anniko antud perekonnanime kandis lauljanna palju aastaid koos Sillariga, kuni oma lavanimest loobumiseni.

Töö filharmoonias kestis 1965. aastani. Pensionile jäänuna võis N. Anniko vaadata tagasi sadadele kontsertidele igas Eestimaa paigas ja paljudele kontsertreisidele mööda NSV

Liitu. Rängemad ja mälestusterohkemad olid muidugi 7 uudismaareisi — need nõukogude põllumajandus- ja kunstipoliitika veidrad väljamõeldised. Kuid talletatud on ka ilusaid mälestusi tänulikust ja vaimustunud publikust ning tohutult lõbusaid ja naljakaid seiku koosinemistelt niisuguste värvikate kujudega, nagu Mari Möldre, Leo Tauts, V. Sapožnin, või pikkadest

reisidest U. Eltsi ja R. Merkulovi juhitud estraadiorkestriga. Käesoleva aasta augustis sängitati N. Anniko Metsakalmistu mulda.

Vähetest säilinud arvustustest võib lugeda, et N. Anniko imponeerib oma lihtsa ja sundimatu esitusmaneeriga ning oskusega laulda ühtlase, ilusa ja pingevaba häälega.

Dueti Potešina-Anniko peeti aga

tõsiseks kunstiliseks saavutuseks. Nende tämbrite ühtlased ja pehmed hääled sulavad väga hästi kokku. Kiideti ka puhast intonatsiooni, kergust, selget diktsiooni ja arvati, et mõlemad, eriti aga Potešina, tunnevad end duetis vabamalt kui soolos.

Ines Rannap

JUUBELID JA SÜNNIAASTAPÄEVAD

Õpetajat meenutades

Alles aastate möödudes saab selgeks, millist mõju võib avaldada üks või teine õpetaja noorele kujunevale inimesele. Vist on meil kõigil kooliajast mälu talletunud mõni õpetaja, keda hea sõnaga meenutatakse kogu elu. Üks selline meelde jääv isiksus oli teenekas Rakvere muusikaõpetaja Jaan Pakk, kes k. a. 26. novembril oleks saanud 95-aastaseks.

J. Pakk õppis Tallinna Konservatooriumis viulimängu ja koolimuusikat. Paralleelselt õpingutega töötas ta õpetajana Läänemaa Õpetajate Seminaris. Pärast konservatooriumi lõpetamist 1932. a. tegutses ta lühikest aega Tartu Pedagoogiumis. Alates 1934. a. kuni surmani töötas J. Pakk Rakveres, kus tema koolimuusiku talent avaldus eriti säravalt.

1945. a. alustas Jaan Paku initsiatiivil ja organiseerimisel tööd Rakvere Muusikakool (tolleaegse nimetusega Lastemuusikakool), kus ta oli pikka aega direktor ja viiuliõpetaja. Samal ajal andis ta laulutunde keskkoolis ning juhatas mitut koori ja orkestrit. Aastate jooksul kujunes temast mitte ainult Rakvere, vaid kogu Virumaa muusikaelu juht.

Rakvere I Keskkooli ja ka muusikakooli vilistlasena võin nentida, et J. Paku tegevus muusikapõllul oli imetusväärne. Keskkoolis tegutses pidevalt mitu heatasemelist kollektiivi: segakoor (esikohad vabariiklikel koolinoorte kunstilise isetegevuse olümpiaadidel Tallinnas!), naiskoor, noormeestekoor, sümfoniettorkester, vokaal- ja instrumentaalsolistid jne. Muusikaring oli õppetöövälisest huviringidest osalejatelt arvukaim. Sinna pürgisid isegi need, keda loodus oli muusikalistest eeldustest ilma jätnud. Oma jõududega toodi lavale Jones'i operett "Geiša", mida esitati korduvalt Rakvere Teatris.

Tänapäeval kurdavad paljud üldhariduslike koolide muusikaõpetajad õpilaste vähest huvi laulmise vastu. Mäletan, et meie lausa ootasime laulutunde, koori- ja orkestriproove. Kuidagi märkamatult tõi J. Pakk meid lähemale muusikale, sellele imelisele kunstile. Ta oskas avastada ja arendada andekamaid. Mitmega nendest töötas ta individuaalselt, õpetades mängima viulit ja puhkpille, kuna sümfoniettorkester vajab pidevalt täiendust. Ta elas oma koolimuusikuelu aktiivselt ja tõeliselt tööle pühendunult. Temast kiirgas seletamatut energiat ja heasoovlikkust. Hommikul vara ilmus ta oma viiuliga kooli ning lahkus seal tihti hilisõhtul, olles alati lõbus ja naerusuine. Ta oli abivalmis ja kompromissitult omakasupüüdmatu - ei nõudnud kunagi tasu täiendava töömahu eest. Vahel tõi ta asja huvides ohvriks oma isikliku heaolu, kui teisi võimalusi ei leitud. Rakvere Muusikakool oli algaastail suurtes majanduslikes ja olmelistes raskustes. Hoone, kus kool töötas kaua aastaid, oli ääretult ebasobiv individuaaltundidega õppetööks. Valitses suur ruumikitsikus. Et võita juurde üht klassiruumi, andis J. Pakk kooli sekretär-asjaajaja käsutusse ühe toa oma väikesest korterist. Kui koolil oli küttepuudega probleeme, läks ta koos õpilastega sae ja kirvega metsa.

Jaan Paku elutöö elab edasi tema õpilastes. Paljud, kes keskkoolis ja muusikakoolis tema käe all laulsid-mängisid, jätkasid hiljem

95

õpinguid konservatooriumis ning on tänapäeval tunnustatud professionaalsed muusikud. J. Paku õpilane on olnud ka maailmamaiega helilooja Arvo Pärt.

1992. a. — Rakvere Gümnaasiumi (end. Rakvere I Keskkool) 80. juubeliks — vilistlaste poolt koolile kingitud Jaan Paku pronksbüsti asub nüüd sealsamas, kus entusiastlik muusikaõpetaja täitis oma tänuväärset missiooni.

Kuno Areng

Väike ülesanne Muusikalehe lugejaile

Meie väljaannet võite Eesti Posti kaudu tellida 1997. aastaks 15. detsembrini k. a. Aastatellimus 59.95, poolaastaks 34.95, kvartaliks 19.95, üksiknumber 7.00. Arvutage välja, milline variant on teile kõige soodsam!

Toimetus planeerib teid uuel aastal meeldivalt üllatada.

Juttu ühest kadunud laululinnust

16. novembril 1996. a. oleks saanud 100-aastaseks laulja ja laulupedagoog, kunagine Tallinna Konservatooriumi dotsent ja laulukateedri juhataja **Made Päts** (surn. 2. V 1953).

Kui mulle helistati ja paluti ema 100-nda sünniaastapäeva puhuks artiklit, tundus mulle uskumatu, et aeg juba nii kaugele on jõudnud. Emast kirjutada...

Meie teed läksid laiku 1951. a., kui minu peret sunniti elama Venemaa kauges külakolkas, ema aga Tallinnas Veerenni tn. sauna riiehooldjana. Kui tagasi Tallinna pääsesime, oli tema juba astunud üle igavikumaa lävepaku.

Lapsepõlvest on mul palju head mäletada. Minu isa Riho Päts oli Raua tänava algkoolis muusikaõpetaja ning meie korter asus kooli kõrvalmajas. Seal möödusid mu lapseaastad unustamatult soojas koduses õhkkonnas, mille peakujundajaks oli memm. Ta armastas küpsetada, õmmelda ja teha igasugusi käsitööd. Tänaeni on säilinud memme pilutatud ja väljaõmmeldud linikud ning voodipesu. Memm sõlmis kodu jaoks telgedel mitu suurt pärsia vaipa. Perekonna kampsunid kodus loomulikult jälle memm.

Lapse kasvatamise küsimustes oli minu isa küllaltki rangete põhimõtete pooldaja, aga memm püüdis enamasti teravusi pehmedada ja tänu temale jäi saamata mõnigi nahatäis. See asendati siis nurgaseismisega, mis oli üsna meeldiv, kuna seal sai rahulikult mõtiskleda ja fantaaseerida. Igav polnud nurgasolemine mitte iialgi ja kui sealt ükskord välja võis tulla, olin unustanudki, mille pärast ma seal õieti seisin.

Lapsepõlvest meenub, et meil oli mitmesuguseid meeldejäävaid perekondlikke ettevõtmisi. Pühapäeva hommik algas tavaliselt sellega, et memm saatis mind ümber nurga asuvasse Steinbergi pagariärisse hommikukohvi kõrvale prantssaiu tooma. Soojad krõbedad saiakesed valges paberkotis isuäratavalt lõhnamas, astusin mööda Raua tänavat, olles uhke mulle osutatud usalduse üle. Pühapäeva programmi kuulus tingimata ka perekondlik jalutuskäik Kadriorgu või vanalinna. Kui jalutuskäik läks kaugemale - Kose metsa või Piritale -, võttis memm kaasa võileibu, kooke ja termosega teed. Sünnipäevade puhuks valmistasime alati mingi koduse poolimproviseeritud etenduse, mis seisnes pereliikmete etteastetes eraldi ja koos. Seal oli siis klaverimängu, laulu ja tantsu - pearežissööriks ja kostümeerijaks (viimane oli eriti oluline) muidugi memm.

Väga meeldis mulle koos memmega käia poodides ja turul. Turul olid memmel kujunenud kindlad tuttavad müüjad, kellel tal oli tavaks osta. See oli nii tore, kui heeringa-, suitsukala- või munanaine juba eemalt hüüdis: "Tere hommikust, proua Päts!"

Emal oli palju õpilasi. Tal oli kodus terve suur laulustuudio. Pealelõunasel ajal pandi klaveritööks üks kinni ja seal taga algasid lõputud hääleharjutused ja muud laulmised, mis kulusid mulle ruttu pähe:

"Caro mio ben", "Üks pisar veereb vaikselt", "Lauliku lapsepõli", "Tasa, tasa, tuulekene", Tosti "Serenaad..." Laulustuudio igakevadised aruandekontserdid toleaege Tütarlaste Kommertsikooli või Kunsttööstuskooli saalis kujunesid suurteks pidupäevadeks. Pärast kontserti kogunes esinejaskond meie koju kohviõhtule, kus vahetati muljeid ja maitsti ema tehtud küpsiseid.

Koos õpilastega valmistati ette Humperdincki muusikaga kuuldemäng raadios "Hunt ja seitse kitsetalle", kus minulgi oli väikese kitsetalle osa.

Kui olin juba koolilaps, sain teada, et ema oli minu sündimisega seoses pidanud loobuma Estonia teatri ooperisolisti kohast. Meil oli kodus suur ilus album fotodega ema osadest ooperites: "Carmen" - Michaela, "Rigoletto" - Gilda, "Traviata" - Violetta, "Madalik" - Nuri, "Sevilla habemeajaja" - Rosina, "Boheem" - Mimi jt. - ja kaust arvustustega ema esinemiste kohta ooperis ja kontsertidel. Näiteks üks lõigukene Päevalehest 20. 03. 1927: "...lauljatar, keda publik armastab mitte ainult ta ilusa hääle ja muusikalise hariduse, vaid ka kunstnikuisiku sümpaatlikkuse ja sharmi pärast. Kui mõnd meie lauljannadest tohiks võrrelda ööbikuga, siis on Magda Päts laulev kolibri, väike, kerge ja õrn, kelle esinemine laval ei rahulda mitte ainult kõrgeid kunstilisi nõudeid, vaid soojendab südant."

Kontserdilaval esinemas pole ma oma ema kunagi kuulnud, küll aga kodus, kui ta harjutas, sest oli vaja repertuaari hästi tunda ja seda õpilastele vääriliselt ette näidata. Mulle läks hinge tema sügav muusikatunnetus. Oma tööd lauluõpetajana armastas ema väga. Ta otsis õpilaste jaoks innukalt uemata vähemtuntud repertuaari, koostas huvitavaid temaatilisi kavu õpilasohtuteks, süvenes erialalisi probleeme käsitlevasse kirjandusse ja oli aktiivne kontserdikülalaste. Arutlused ja vaidlused muusikalistel teemadel olid kujunenud meie kodus igapäevasteks.

Ena erastuudiost said oma lauljakarjäärile alguse Lehte Mark, Leida Soom, Irina Kask, Vivika Vasar, Lilli Poola, Linda Selistemägi jt. Kui emast sai Konservatooriumi lauluõpetaja, asus enamik erastuudio õpilastest õppima Konservatooriumi lauluklassi. Seal õppisid ka Viktor Gurjev (sen.), Harri Vasar, Salme Lauren, Sinaida Merksjon jt.

Kui mina juba hakkasid tõsisemalt klaverit harjutama, kujunes meil kodus üsna omapärane olukord: igas toas oli klaver. Ühes tegutses isa, teises harjutasin mina ja kolmandas laulis ema. Me oskasime igaüks oma tööd teha nii, et kõrvaltoast end mitte segada lasta. Imetlema peab aga teisi majaelanikke, kes kordagi ei käinud kaebamas!

Konservatooriumis laulukateedri juhatajana töötades valmis emal lauluharjutustest (vokaliisidest) koosnev õpik

Umbes 1922, 1926 vt. lk 17

Umbes 1934-37

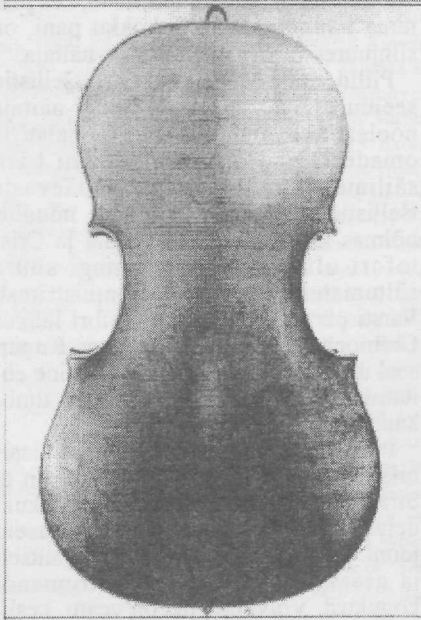
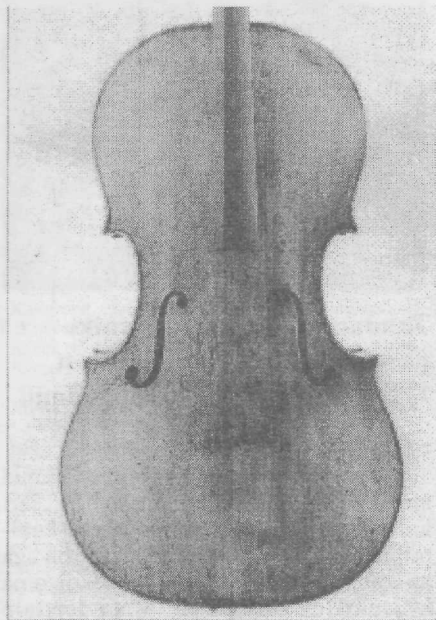
koos metoodiliste juhustega, mille järele tunti tollal suurt puudust. Kui aga algas suur kodanlikuks natsionalistiks tembeldamise buum, langes terve meie perekond selle ohvriks ja loomulikult ei kõlvanud siis riigivaenlase lauluharjutuste kogumikku trükkida. Nii see jäigi. Isa arreteerimisest ja Vene vangilaagrisse saatmisest algas meil kõigil raske aeg. Meie korteris paigutati elama KGB töötaja perekond, ema vallandati Konservatooriumist ja ta ei tohtinud enam töötada oma erialal.

Nüüd olen siis ringiga jõudnud tagasi loo alguse juurde. 1953. a. mais oli emal raske haigus. Õigeaegse arstiabi puudumise tõttu katkes tema elutee, jõudmata ära oodata oma kallite perekonnanaliikmete tagasitulekut Venemaa avarestelt, jõudmata ära oodata paremaid aegu...

Kõik halva tahaks alatiseks unustada, kui saaks. Aga emast on minu jaoks jäänud soojus, kodusus, teineteismõistmine - elutarkus.

KAHEHÄÄLNE INVENTSIOON

*To Bartolomeo Cristofori o'vi
ceuro in Consegna tutti li so-
gradi Strumenti in fede
mano propria*

Bartolomeo Cristofori signatuur 1716. aastal valmistatud tšellole.

Võib tunduda liialt pretensioonikas kirjutada temast kui keelpille valmistanud mehest, kelle sellealastest töödest on tänaseks säilinud ainult kolm või neli eksemplari. Ent teisest küljest on Bartolomeo Cristofori näol tegu klaveri leiutajaga, inimesega, kes on suutnud muuta muusika arengukulgu kaugelt põhjalikumalt kui tema kaasaegsed Stradivari ja Guarneri, keda tollaste kuulsate keelpillide valmistajatena tunnevad kõik. Pildil olev kaunis tšello on aga minu arvates oluline põhjus õigustamaks uurimistööd, mida on tehtud Cristofori kohta määramiseks muusikaajaloos ka keelpillimeistrina.

Ühtede biograafide andmeil on Cristofori sündinud Paduas 4. mail 1655. Teised arvavad tema sünnidaatumiks aga erinevaid aastarve alates 1653. kuni 1667. aastani. Padua oli sel ajal kodulinnaks paljudele kuulsatele lauto-meistritele, nagu Harton, Veneve ja Mathias Klotz'i esimene õpetaja Railich. Paljud neist inimestest pärinesid Saksa-maal Füssenist ja olid toonud enestega kaasa protestantliku mõttelaadi.

Selline loominguiline keskkond pidi Cristoforile mõjuma inspireerivalt ja võis olla üks põhjus noormehe soovile ehitada ka ise lautosid. Ta sõitis Cremonasse, et viulit õppida. Vennad Hillid, uurides Guarneri perekonda puudutavaid ajaloo-dokumente, leidsid tema nime Nicola Amati majapidamisraamatus ühes loetelus dateeringuga 1680. Kui me aktsepteerime tema sünniaastana kõige hilisemat ajaloolistes ürikutes märgitud daatumit, siis oleks Cristofori 1680. aastal olnud 13-aastane, sellega traditsioonilises vanuses õpipoiseta alustamiseks. Igal juhul viitab see Amati töökoja tollal levivale kuulsusele.

Cristofori ja Stradivari

Selles küsimuses muutub enamik biograafe ettevaatlikuks. Klaveri ja viiuli ajalugu käsitlevad raamatud ignoreerivad suures osas Hillide seisukohta, pidades seda väheusutavaks. Vannes on ilmselt lasknud end segadusse viia krahv Cozio Di Salabue toodud andmetest kellegi Cristofori nimelise amatööri elust Milaanos. Uurijaid võib tõesti eksitada see mees, kes paistab olevat olnud pärit Mantuast, eesnimi Pietro. Vendade Hillide väiteisse on siiski põhjust hoolikamalt süveneda. Trükise "The Guarneri Family" 19. leheküljel on ära toodud üks võrdlemisi ebaselge nimekirj isikutest, kes on olnud erinevatel aegadel Amati perekonna teenistuses ja ülalpidamisel. Hillid märgivad neist ära kaks persooni - Cristofori ja Gennaro. Mina võiksin siia lisada veel ühe viiuli erialaga seotud inimese sellest nimistust - Leopoldo Tedesco. See paistab kinnitavat teooriat, et kõik need inimesed töötasid tegelikult õpipoistena Nicolo Amati juures. Kui seda informatsiooni aktsepteerida, on Cristofori oma aja suurima meistri üks õpilane koos, nagu väidavad Hillid, Stradivariga, kes sai selleks pärast Amati.

Täpsemalt kontrollitud andmed Cristofori eluloost pärinevad aastast 1690, kui ta alustas Firenzes oma tegelikkus karjääri pillimeistrina ja -leiutajana.

Amati kasvandikest andekamad jäid Cremonasse, kuid ilmselt mitte kõik. Võib-olla tsunftisüsteemi tõttu pidi Cremonast mitte pärit olev Cristofori sealt pärast õpipoisiaega lahkuma. Tema hilisemad tööd näitavad, et tal oli olnud originaalsust ja sõltumatut meelelaadi, talendirikust ja mitte vähem töö-armastust.

Firenzes pöördub Cristofori tähelepanu klavrinstrumentidele. Scipione

John Dilworthi uurimus

Bartolomeo Cristofori,

klaverileiutajast ja suurepärasest

keelpillide valmistajast

Maffei, avaldades 1709 ühes Veneetsia ajakirjas artikli Ferdinand de Medici reisist, kirjutab Cristofori kui Ferdinandi teenistuses olevast klavessiinimängijast ja ühe kõla poolest tšello tämbriga hämmastavalt sarnase (jätkem see meelde!) haamrikestega pilli leiutajast. Maffei lisas artiklile pilli skeemi, mida kasutasid hilisemad saksa ja austria pillimeistrid, väites, et klaver on nende leiutatud. Cristofori probleemiks oli see, et ta oli oma ajast ees. Maffei lõpetas jutustuse uuest pillist väitega, et sellel polnud edu, kuna muusikud ei mõistnud seda ega õppinud tundlikku klaviatuuri õigesti puudutama. Erinevalt klavessiinist sõltusid ju uuel pillil mängitavad dünaamilised nüansid mängija sõrmelöögi tugevusest. Siiski jätkas Cristofori tööd oma leiutise kallal ja ehitas 1726. aastaks valmis instrumenti, millel olid olemas juba kõik moodsa klaveri eelkäija tunnused. Õnnetuseks saabus tunnusust alles esimese spetsiaalselt klaveri jaoks komponeeritud muusikalooga aastal 1731. Cristofori oli aga surnud juba sama aasta 27. jaanuaril.

Väga oluliseks Firenzes elatud aastate jooksul oli Cristoforile Ferdinand de Medici metseenlus. Selle üliku muusikariistade kollektsioon oli laialt tuntud ja pärast tema surma 1713. aastal läks vastutus väärtusliku kogu hoidmise eest üle Cristoforile. 1716. aastal tegi ta seal inventuuri, mille kirjapanek on muusikateadlastele suure väärtusega. Cristofori tollased kaasaegsed on kirjutanud temast kui väga töökast inimesest. Umbes sel ajajärgul ehitas ta ühe kontrabassi, mida hoitakse tänapäeval Firenzes Cherubini muuseumis ja mille valmimisaastaks on 1715. Aasta hiljem signeeris Cristofori tšello, mida võib näha käesoleva artikli illustatsioonil. Aastal 1700 oli Medici kollektsioonis 116 instrumenti, Cristofori surma-aastaks oli aga nende arv jõudnud kasvada 173-ni.

Kas Gabrielli oli Cristofori õpilane?

Klaveri ajalugu käsitlevad autorid on arutlenud, kas Cristofori õpilaste kaudu levis klaveritehnika üle kogu Euroopa. Ei ole aga ka võimatu, et nad panid aluse viuliehitamise traditsioonile Firenzes. Ajaloolased paistavad olevat üksmeelsed selles suhtes, et Firenze viulikooli rajas 1730. aastal G. B. Gabrielli.

Pildil oleva tšello puhul võib spetsialist märgata aga veel mitmeid iseloomulikke jooni, mis on omased ühele teisele meistrile. Kui te andestaksite mulle väikese spekulatsiooni, mis puudutab ajalisi daatumeid ja asjaolusid, siis julgeksin üsnagi suure tõenäosusega väita, et Gabrielli oli sel ajal (s. o. 1716) Firenzes Cristofori õpilane ja võttis pildil oleva tšello valmistamisest isiklikult osa.

See tšello on uurijate seas põhjustanud üsna palju diskussioone. Kuigi on kindlaks tehtud, et tema valmista-

misaastaks on tõepoolest 1716, pole ta ometi Stradivari või Amati samalaadsete tööde koopia. Ta on kindlasti valmistatud Cremona pillimeistrite printsiipide järgi, kuid siin on ka palju isikupärase stiili tunnusoone. Miks ei võiks sellel instrumendil olla rohkem kui üks autor? Loomulikult, mitte keegi ei ole suuteline ehitama sellist pilli nagu pildilolev tšello ilma pikki aastaid kestva eelneva kogemuste pagasi omandamiseta. Uurijate poolt on olnud vihjeid, et Cristofori on mõnikord märkinud oma nime mõne teise, tundmatu autori töö peale. See argument jätab meile aga mõlemad teed avatuks ja mitte keegi ei või sel juhul kindlasti väita, kes see oli ja kust paigast me võiksime leida veel mõne tema poolt meisterdatud suurepärase pilli. Huvitav on veel tõsiasi, et lisaks Firenze's Cherubini muuseumis hoitavale kontrabassile on seal veel ainult kaks tšellot, mille autorlust võib omistada Cristoforile, ja mitte ühtegi viulit ega violat.

Selle põhjuseks on ilmselt fakt, et Cristofori töökojale oli antud Medici õukonna poolt midagi ainumandaadi taolist bassinstrumentide ehitamiseks. Sündinud protestantlikul maal, veetnud oma õpipoisiasaad lõunas suurte meistrite käe all ja saavutanud kuulsuse ning silmapaistvad professionaalsed oskused, oli Cristoforist saanud oma aja üks võimekamaid pillimeistreid. Võib-olla oli Medici õukonna muusikutele puudu bassinstrumente, Cremonast sisseveetavate pillide kõrge hinna tõttu olid nad pandud majanduslikku sundolukorda. Seetõttu pöördusid nad tellimustega oma õukondliku pillimeistri poole. Tuletades meelde oma Amati töökojas omandatud

kutseoskusi, võis Cristofori need tellimused suurepäraselt täita, hiljem aga keelpillide valmistamisest loobuda, kuna teda olid kõitma hakanud juba hoopis teise instrumendi loomisega seotud probleemid. Kas ta enda signeeritud keelpillide ehitamisel ka ise puutööd tegi või kasutas assistendi tööjõudu, kes pilli tema juhtnööride järgi kokku pani, on siinjuures juba vähemoluline näitaja.

Pillid, mida Medici õukonna tšellistid seejuures said, ei olnud ühegi näitaja poolt kehvemad Cremona meistrite omadest. Nad on meie päevini hästi säilinud ja rahuldavad tänapäevaste tšellistide vajadusi. Ka tollane nõudlus hõlmas küllaltki suurt maa-ala ja Cristofori oli saavutanud üsnagi suure sõltumatuse Cremona pillimeistritest. Varsti pärast seda kui Cristofori lahkus Cremonast, s. o. 1690., alustas Rugeri seal uute mõõtmega instrumendide ehitamist. Stradivari tegi sedasama umbkaudu aastatel 1707-1710.

Pildilolev tšello on suurepärase disainilahendusega. Oma põhiplaani on ta Stradivari või Amati pillide sarnane, kuid detailides on väga palju isikupäraseid jooni. Tšello kaared langevad elegantselt ja graatsiliselt, varjates instrumendi kogukust. Võlvkumerus on veatu, keskmise madalusega, ilma liialdamisteta, nagu neid paraku võib märgata mõnel Nicolo töö. Ornamentaalne äärisjoon on laitmatu, lähedane Stradivari ja Amati stiilile. Nurgad on maitsekad ja lühikesed, kusjuures nad balansseeruvad väga hästi pilli välisilmega. f-augud on kaunid, harmooniliselt asetsevad ja perfektselt lõigatud... (John Dilworth jätkab Cristofori tšello erinevate detailide

Tundmatu Firenze kunstniku portree B. Cristoforist aastast 1726, praeguseks kaduma läinud.

kirjeldamist.)

Kuigi Bartolomeo Cristofori on läinud ajalukku kui klaverileiutaja, on ta väärt ka meenutamist madalakõlaliste keelpillide meistrina. Kahetsusväärne on aga asjaolu, et tema õpilased Firenze's on oma hiljemates töödes toetunud teistele eeskujudele, eeskätt produktiivse, kuid väheoriginaalse Steineri omale, eelistades neid Cristofori isikupärasele stiilile. Jääb vaid kurvastustundega nentida, et meister on meie aegade ni pärandanud nii vähe instrumente oma omanäolisest ja kaunist kunstist.

Ajakirja *The Strad* 1985. aasta jaanuarinumbrist tõlkinud
Aaro Pertmann

Tallinna kontserdielu - oktoober Algus lk. 8-9.

mida toitis aina ilusamate ja lõbusamate mõtete pähetulek. Kolm aastat hiljem - klarnetisonaate kirjutamise aegu - elas aga Brahms juba raskete kaotuste valus: suri mitmeid ta sõpru ja sugulasi.

F-moll. sonaadi ja trio kõrval kavas olnud Tšellosonaadi F-duur esitas avaloona T. Vavilovi eakaaslane Henry-David Varema - L. Leichter, P. Paemurru ja Müncheni Kõrgema Muusikakooli professori W. Nothasi kasvandik. Ta on Tallinna Keelpillikvarteti liige, osalenud solistina-kammermuusikuna mitmetes Euroopa riikides.

Partner Lauri Väinmaa muidugi tutvustamist ei vaja, küll aga tundus, et tegu oli väheliitunud ansambliga. Algmulje Varema mängumaneerist kui liigselt agressiivsest muutus Trio aegu tõdemuseks, et tšellist - ja sellest paratamatult nakatav pianistki - olid sonaadi aegu miskipärast pinges. Seetõttu asendus impulsiivsus eksalteeritusega, soe romantiline hingus ägeda kirega. Muidugi on see üldisem mulje ega püüa pisendada mitmetest õnnestunud lõikudest saadud rahulolu ja rõõmu tšellisti mänguküpsuse üle.

Trio rahaldas hulga rohkem, klarneti ja tšellopartiid olid heas tasakaalus ja pehmelt (kui tšellosonaadis) käsitatud

klaveripartii neid tarmukalt toetamas. Kuigi autor seadis pealkirjas esikohale klaveri, juhtis ansamblit T. Vavilovi tunnetuslik agarus ja hea dramaturgiline vaist.

Õhtu eredaimaks muljeks kippus jääma Klarnetisonaat, kus Vavilovi mahe toon, tehniline meisterlikkus ja tundeheitsus liidus Väinmaa pianistliku üleolekuga ja koosmängulise korrektsusega andis jäätitult nauditava tulemuse.

"Paganiniana" - nii nimetas oma sooloõhtut Arvo Leibur, kes oli kõigi aegade ühe suurima instrumentaalgeeniuse viiuliloomingu originaalset saatet pilli silmas pidades kutsunud enda kõrvale kitarristi Heiki Mätliku.

Kogu kava Paganinilt on kindlasti seotud ohuga jääda üheplaaniiseks, sest kui välja arvata tema ahhetamapanevad virtuoslood, on ülejäänud küllalt naiivne ja vähepakkuv. Nii jäidki esimesed Kuuest sonaadist op. 3 õige ilmetuiks, alles järgnevates, sagedamini kõlavates leidis üht-teist kõitvat.

Tõelist paganinilikku tulevärki sel õhtul ei pakutud; "Tarantellas" on küll probleeme interreedile, kuid näiteks "Nõidade tantsu" efektsust sellest ei sünni. Ka 24. kapriis (kitarri saatel) kuulub kergemate hulka. Niisiis peeti programmi koostamisel silmas Paganini lüürilisemat poolust, n.-õ. koduseks musitseerimiseks mõeldut.

Paremini õnnestusid kitarrile viiuli saatel kirjutatud "Romance amorosa-mente" ja "Sonata concentrata", kus itaaliaalikult magus-võluvad meloodiad voolasid vabalt ja avalalt. Lõbusa elevuse tõi saali A. Leiburi mängitud kitarripala, mis tõestas sundimatult publikuga vestelnud H. Mätliku väidet, et kõik suured viiuldajad oskavad mängida kitarril.

Hea koolituse ja laitmatute mängu- oskustega A. Leiburi suhe Paganini loominguga valmistas sel õhtul pettumuse. Ka tagasihoidlike kunstiväär- tustega muusika võib hea tahtmise ja usuga asjasse mängida huvipakkuvaks. Ent just seda tahtmist- usku näis Leiburil olevat kasinalt; ta pakkus justkui eskiise, kõik oli seal paigas, v. a. elav hingus, kirg- likkus, tulisus... Aga legendikohaselt Kuradiga liidus Paganini vapustas kuulajaid just oma deemonliku eksalteeritus ega! Tõelist, intensiivset, varjundite- rohkete viiulitoni, mida Leibur valdab suure- päraselt, jagas ta sel õhtul näpuotsaga vaid sonaate lõputaktides, hoides kõik muu mingis leiges, konser- vatiivses laadis.

Ines Rannap

UUT EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU MUUSIKAFONDIS

KIRJANDUS

Everaas, Arnold. K. A. Hermann: 1851-1909. - Tartu, 1996. - 30 lk.: ill.
XVI Põhja-Ameerika Eesti meeslaulupäev: 21. aprill 1996. - Toronto, 1996. - /8 lk. /.
Jackson, Rick. Encyclopedia of Canadian country music. - Kingston, 1996. - 210 p.: ill.

NOODID

Jacques Brel in alive and well and living in Paris. - New York, 1968. - (Souvenir album). - Häälele klaveri saatega, ak. märkidega. - 39 lk.
Ehrenpreis, L., Vilunand, M. 3 laulumängu. - Häälele, ak. märk. ja tekstid. - 47 lk.
ESTO-96: laulupeo laulud, Tln. 1996. - Sega-, mees- ja naiskooridele. - 37 lk.
Evangelisches Gesangbuch: Ausgabe für die Evangelisch-Lutherischen Kirchen in Nieder-Sachsen und für die Bremische Evangelische Kirche. - Hannover, 1994. - ca 600 lk.
Hansen, Th., seadn. V. Tormis. Emasüda, Tln., 1996. - 3 lk.;
I can play that: Bach. - 46 lk.; Händel. - 48 lk.; Classics. - 48 lk. - Lihtsustatud seaded klaverile, ak. märkidega. - London, 1993.
It's easy to play. Bach - 47 lk.; Mozart. - 47 lk.; Pops. - 47 lk.; Schubert - 47 lk.; TV themes - 47 lk. - Lihtsustatud seaded. - London. 1988-94.
Kangro, R. Helisev maailm: muusikaõpetuse töövihik 5.-6. klassile. - Tln. 1996, 31 lk.
Kreek, C. Eesti vaimulikud rahvaviisid naiskoorile: 4. - Tln. 1996, 68 lk.
Kruusimäe, A. Laudate Dominum. - Tln., 1996, 6 lk.
Kumpas, A., Vikat, M. Midli-madli: laule lastele: 2. - Tln., 1996, 102 lk.
Miller, E. Udok asem ets: for small choir or three soloists. - Burlington, 1988, 6 lk.
Mägi, E. Lumepuu ja laulupuu: naiskoor. - Tln. 1996, 7 lk.
Perepill 3: Heino Mähari autorikogumik. - Tln., 1996, 20 lk.
Pruul, A. Kantaat Sõduri ema: naiskoorile, segakoorige, soprani soolole, kõnekoorige ja klaverile. - 1977, 11 lk.
Siimer, M. Magnificat. - 12 lk.; Valu oskab olla: SA ja klaver (orel). - 8 lk.; Ämblik: keelpillikvartetite. - 24 lk. Äsjasündinud jõululaps: SA ja instrumentaalansambli saade. - 7 lk. - Tln. 1995-96.
Sillamaa, K. Saladuste maja: lauluraamat. - Häälele ak. märkidega. - 30 lk.: ill. - Noodi juurde kuulub helikasset. - Tln. 1996.
Tormis, V. 2 eesti rahvalaulu (segakoorige): Äia-tuia; Äm-piu-piu-pilli. - 7 lk.; Minu veli virvipu: segakoorige. - 2 lk.; Sellised laulud. - 4 lk.; Viru lugu: segakoorige. - 7 lk. - Tln. 1995-96.
Tulev, T. Miserere: segakoorige. - Tln., 1996, 10 lk.
Wasmuth, J. J. Musik zum Singen und Musizieren: 1. 1994, 45 lk.
Wasmuth, J. J. Kanons zu Liedern im EG: Regionteil Niedersachsen-Bremen. - 46 lk.
Vihmand, M. On the happy Coryden and Phyllis: kammeransambli. - Tln. 1996, 13 lk. ja 1 hää.

UUDISHELIÜLESVÕTTED

Kompaktplaadid

Flutes and strings of the Andes: Native musicians from the Altiplano. - Chapel Hill, 1990.
The great gospel men: 27 classic performances by the greatest gospel men. - Shanachie, 1993.
John, Elton (autor, esit.). Made in England / lyrics by Taupin. - 1995.
Kuusik, Tiit (bariton). Opera arias and duets: Kalju Karask (tenor), Mare Jõgeva (sopran), Teo Maise (bass), Estonian Symphony Orch., Estonia Theatre Orch., orchestra unknown, cond.: Vallo Järvi, Kirill Raudsepp, Eri Klas. - Tln., 1996.
Nordgren, Pehr Henrik. Violin Concerto no. 4 op. 90: Cronaca for string orchestra / Perf. by: John Storgårds (violin), Torsten Tiebout (viola), Wegelius Chamber Orchestra, cond. John Storgårds. - Helsinki, 1996.
Pärt, Arvo. Litany. - München, 1996.
Klaviermusik des bekannten estnischen Komponisten Jaan Rääts. - 1996.
Schubert, Franz. Lieder / Vorgetr. von: Monica Groop (mezzosoprano), Rudolf Jansen (piano). Helsinki, 1996.
Sibelius, Jean. Kullervo, op. 7: symphonic poem for soloists, chorus and orchestra / Perf. by: Johanna Rusanen (sopran), Tarmo Tamjärv (baritone), Sibelius Academy Male Chorus, Sibelius Academy Symphony Orchestra, cond. Eri Klas. - Helsinki, 1996.

Helikassetid

Cool D (ansambel). Sõnumid pimedusest. - Tartu, 1996.
Eesti hit 8 / Esit.: Smilers, ans., 2 Quick Start, ans., Best b4, ans. Kuldne Trio, ans. jne. - Tartu, 1996.
Kutse tantsule nr. 2 / Esit.: Mati Nuude, laul, ansambel. - Tln., 1996.
Must Q (ansambel). Staatileine sõltuvus. - 1996.
Raadiik, Tõnu. Meeüminad ja kollilaulud. - 1996.
Right Said Fred (ansambel). Smashing! - Tln., 1996.
Saragossa Band (ansambel). Happy party. - Tln., 1996.

Aastalõpu jazzisündmused

Jazz!Jazz!Jazz! 160 aastat esimesest jazzkontserdist Eestis.
24.novembril 1996 kell 16 Estonia Kontserdisaalis I osas 60 aastat tagasi esitatud palad, II osas eesti jazzi tänased tähed.
Jõulujazz 13.detsembril Mustpeade Majas k.18.00 - 01.00.
*Festivali peaesineja Niels Henning Ørsted Pedersen'i Trio Taanist,
*Magni Wentzel (voc) - Vigleik Storaas (Norra).
*Anders Paulsen (ssax) ja Trio Con X (Rootsi).
14.detsembril Niguliste k.19.00
*Silvi Vrait ja Jaak Jürisson,
*Raivo Tafenau ansambel.

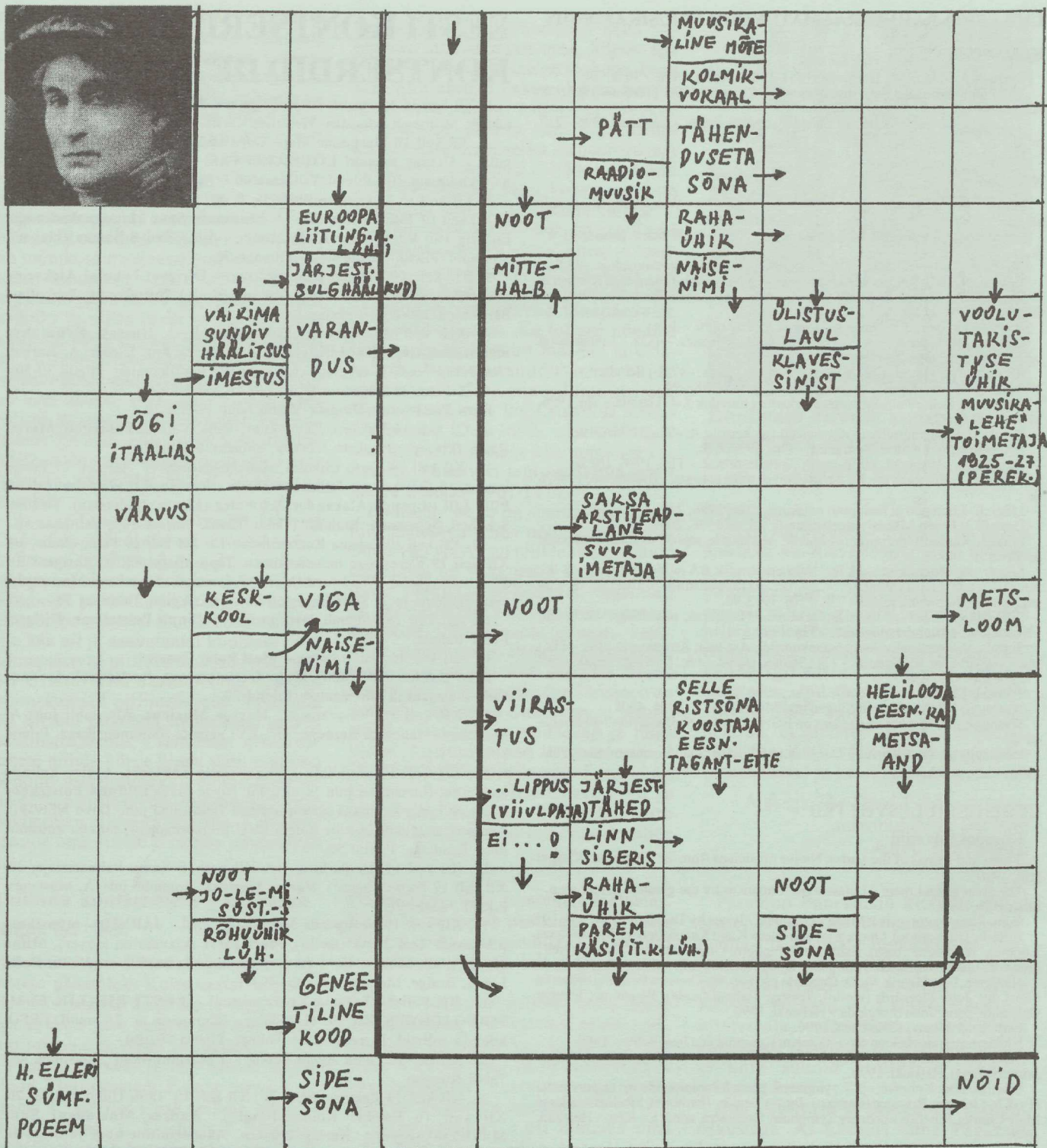
EESTI KONTSERDI KONTSERDID DETSEMBRIS

1. XII kell 16 Mustpeade Maja Valge saal ? **Hortus Musicus**. Ansambli juht A. Mustonen. Muusika Versailles' lossis. Rameau, Lully. Piletid 50.-
3. XII kell 19 Mustpeade Maja Valge saal, 15. XII kell 14 Mäetaguse mõis - **Urmas Sisaski LÕUNATAEVAS. Lauri Väinmaa** klaveril, muistendid autorilt. Piletid Tallinnas 40.-, Mäetagusel 20.-.
4. XII kell 18 Kuressaare Raekoda, 5. XII kell 19 Tartu Ülikooli aula, 6. XII kell 19 Tallinna Raekoda - **A. Mustoneni Suur Muusikaakadeemia**. Ludwig van Beethoven. A. Mustonen (viul), Ivo Sillamaa (klaver). Sonaadid. Piletid Tartus 40.-, Tallinnas 50.-.
5. XII kell 19 Estonia Kontserdisaal - Dirigent Nikolai Aleksejev (Venemaa), solist Henry-David Varema (tšello). Šostakovič, Prokofjev. Sarja hind 200-250.-, üksikpilet 75.-.
7. XII kell 18 Estonia Kontserdisaal - **Gustav Ernesaksa mälestuskontsert. RAM**.Dirigendid Ants Soots, Ants Üleoja. A. Karindi "Rändavad veed" ja eesti autorite a capella koorilooming. Piletid 30-50.-
8. XII kell 11 Lüganuse kirik, kell 16 Jõhvi kirik - **Eesti Poistekoor**. Dirigent Venno Laul. Piletid 20.-.
8. XII kell 16 Rakvere Kauri kool -**Villu Valdmaa** (bariton),**Martti Raide** (klaver). Schubert, Kõrvits, Sumera. Piletid 20.-.
10. XII kell 19 Tartu Ülikooli Ajaloomuseum, 11. XII kell 19 Purtse Linnus, 13. XII kell 19 Tallinna Raekoda - **Romantilist vokaalmuusikat. Pille Lill** (sopran), **Alexander Schmalcz** (klaver, Inglismaa). Strauss, Schubert, Schumann, Brahms. Piletid Tartus, Purtses 30.-, Tallinnas 50.-.
12. XII kell 19 Estonia Kontserdisaal, 13. XII kell 19 Pärnu Endla, 14. XII kell 19 Kuressaare muusikakool - **Tippoliste. ERSO** Dirigent Eri Klas, solist **Roger Woodward** (klaver, Austraalia). Schönberg, Mussorgski, eesti helilooja teos. Sarja hind 150-200.-, üksikpilet Tallinnas 75.-.
13. XII kell 18 Viljandi Jaani kirik ? **Tallinna Poistekoor**. Dirigent Lydia Rahula.
14. XII kell 15 Narva linnus - **Mati Palm** (bass), **Jassi Zahharov**(bariton), **Zoja Gertz**(klaver). Itaalia laulud, vanad vene romansid ja rahvalaulud. Piletid 20.-.
14. XII kell 16 Väravatorn ? **Hortus Musicus**. Ansambli juht A. Mustonen. Matk läbi Euroopa XIII-XVI sajandi jõulumuusikaga. Piletid 30.-
15. XII kell 19 Niguliste - **Euroradio kontsert. Arside kellade ansambel** (kunstiline juht ja dirigent Aivar Mäe),**Tallinna Poistekoor** (dirigent Lydia Rahula),**Linnamuusikud** (kunstiline juht Taivo Niitvägi). Kontsert, mis kantakse üle kõigis EBU liikmesmaades, toimub koostöös Eesti Raadioga. Piletid 50.-.
15. XII kell 17 Kärdla kirik, 17. XII kell 19 Koeru kultuurimaja, 20. XII kell 19 Purtses Linnus - **Hortus Musicus**. Ansambli juht A. Mustonen. Piletid Purtses 30.-.
17. XII kell 19 Mustpeade Maja Valge saal - **JÄRVID - muusikute perekond. Teet Järvi** (tšello), **Mari Järvi** (klavessiin, klaver), **Miina Järvi** (viul), **Marius Järvi** (tšello). Geminiani, Beethoven, Viotti, Bach, Ligeti, Bridge, Messiaen. Piletid 40.-.
19. XII kell 19 Estonia Kontserdisaal - **EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER 70**. G. Mahler - Sümfoonia nr. 2 C-moll. ERSO, **koor ja solistid**. Dirigent Arvo Volmer. Piletid 50-100.-.
22. XII kell 16 Pärnu Agape keskus - **Linnamuusikud**. Kunstiline juht Taivo Niitvägi.
25. XII kell 13 Rakvere kirik, 25. XII kell 19 Tartu Ülikooli aula, 26. XII kell 16 Estonia Kontserdisaal - **Andres Mustoneni Suur Muusikaakadeemia**. Hortus Musicus, Akadeemiline koor ja orkester. Dirigent A. Mustonen. Bach - Jõulukantaadid BWV. Piletid Rakveres 30.-, Tartus 50.-, Tallinnas 40-75.-.
29. XII kell 16 Tartu Ülikooli aula, 30. XII kell 19 Tallinna Raekoda - **CORELLI JA BACH II. Corelli Consort, Tallinna Vanalinna Barokkorkester, Kaia Urb** (sopran). Piletid Tartus 50.-, Tallinnas 100.-
31. XII kell 16 ja 19 Tallinna Raekoda - **AASTALÕPUKONTSERT VIINI KLASSIKUTEGA. Suure Muusikaakadeemia solistid**. Piletid 100.-.

GUINNESSI REKORD

ESIMENE MILJONILINE GRAMMOFONIPLAAT

Esimene grammofoniplaad, mida müüdi üle miljoni eksemplari, oli aaria R. Leoncavallo ooperist Pajatsid, lindile lauldud Enrico Caruso poolt mõni aeg enne tema surma 1921. a. Esmakordselt jäädvustati see aaria plaadil 1902. a. klaveri saatel.

10 ristsõna õige vastuse kõige varem postitanud inimest saavad 1997. a. Muusikalehe tasuta, neist kuni pooled Tallinnast ja Tartust.

Väike ülesanne Muusikalehe lugejaile

Meie väljaannet võite Eesti Posti kaudu tellida 1997. aastaks 15. detsembrini k. a. Aastatellimus 59.95, poolaastaks 34.95, kvartaliks 19.95, üksiknumber 7.00. Arvutage välja, milline variant on teile kõige soodsam! Toimetus planeerib teid uuel aastal meeldivalt üllatada.

Muusikaleht

Peatoimetaja Mart Vainu. Korrespondent Aaro Pertmann. Väljaandja AS Askarell Kultuurkapitali toel. Telefonid 6 313 182, 525 124. Kirjad EE0034, Tallinn, pk. 996. Honorari saab kätte Narva mnt. 30 (EVEA panga maja), IV korrus vasakule trepist üles, tuba 411.